

F171
1946

შ. შ. ა. ს. შ.
გ. რ. ა. ს. შ.
გ. მ. ა. ს. შ.

საქართველოს სსრ განათლების
სამინისტროს ბრძანებათა და
განკარგულებათა

პ რ ი მ ე რ უ ლ ი

წელიწადი მეცხრე

№ 11-12	Сборник приказов и Распоряжений Министер- ства Просвещения Грузинской ССР	1946 წ.
---------	--	---------

შ ი ნ ა ა რ ს ი

	88.
1. ბრძანება № 2076—საქ. სსრ სკოლებში საყოველთაო-სავალდებულო სწავლების კანონის განხორციელების შემოწმების შედეგების შესახებ	2
2. ბრძანება № 2167—საქ. სსრ სკოლებში სასწავლო მასალის სისტემატური განმეორების მიმდინარეობის შემოწმების შესახებ	6
3. ბრძანება № 2522—ბაშკირეთის რაიონის სახ. განათლების განყოფილებისა და სკოლების მუშაობის შესახებ	9
4. მშრომელთა დეპუტატების წყალტუბოს რაისაბჭოს აღმასკომის სახალხო განათლების განყოფილების გამგეს	16
5. მშრომელთა დეპუტატების ფოთის საქალაქო საბჭოს სახალხო განათლების განყოფილების გამგეს	23
6. საქ. სსრ ყველა სახალხო განათლების განყოფილების გამგეს და რვა-წლიან და საშუალო სკოლების დირექტორებს	37
7. საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს კოლეგიისა და საქართველოს ალკვ ცენტრალური კომიტეტის ბიუროს დადგენილება	39
8. ბრძანება № 2610—ნორჩქიმიკოსთა ნორჩიზიკოსთა მეორე რესპუბლიკური ოლიმპიადის ჩატარების შესახებ	41
9. დებულება—სკოლაში მეთოდური მუშაობის შესახებ	45
10. ისტორიის პროგრამა IV კლასისათვის	49
11. გეოგრაფიის პროგრამა რუსული დაწყებითი სკოლისათვის	55

ბ რ ძ ა ნ ე ბ ა № 2076

საქართველოს სსრ განათლების საინინსტროსადმი

1946 წ. 3 ოქტომბერი

საქართველოს სსრ სკოლებში საყოველთაო-სავალდებულო სწავლების კანონის განხორციელების შემოწმების შედეგების შესახებ.

გავეცანი რა საქართველოს სსრ ზოგ რაიონში საყოველთაო-სავალდებულო სწავლების კანონის გატარების მდგომარეობის შემოწმების მასალებს, აღენიშნავ, რომ ზოგიერთმა განათლების განყოფილებმა გამგემ, სკოლის დირექტორმა და მასწავლებელმა სათანადო პასუხისმგებლობით მოკიდეს ხელი საყოველთაო-სავალდებულო სწავლების კანონის განხორციელებას და სკოლის ასაკის ბავშვთა და მოზარდთა სწავლებაში ჩაბმის საქმეში მიაღწიეს გარკვეულ წარმატებებს, ასე მაგალითად, მიმდინარე სასწავლო წელს თბილისის რაიონის სკოლებში წინა წლებში განთესილ მოსწავლეთაგან დაბრუნებული იქნა 840, ბორჯომის რაიონის სკოლებში—416, ზესტაფონის რაიონში—397, ბოლნისის რაიონში—598, ხოლო თიანეთისა და ბორჩალოს რაიონებში გასულ სასწავლო წელთან შედარებით მოსწავლეთა რიცხვი 34%⁰ იტო იქნა გაზრდილი.

განთესილ მოსწავლეთა სკოლაში დაბრუნების საქმეში თვალსაჩინო მიღწევები აქვთ თბილისის რაიონის დიდმისა და ნორიოს, თელავის რაიონის რუისპირის, კასპის, გორის ქალთა პირველ საშუალო, გურჯაანის რაიონის ურიათუბნისა და ხაშურის რაიონის იტრიის რვაწლიან და ზოგიერთ სხვა სკოლას, დიდმის საშუალო სკოლაში მიმდინარე წლის დასაწყისში დაბრუნებული იქნა 257 მოსწავლე, ნორიოს სკოლაში—98, ურიათუბნის—34, რუისპირის—22, კასპის სკოლაში—27 მოსწავლე და ა. შ.

მიუხედავად ამისა, საქართველოს სსრ ზოგ რაიონსა და სკოლაში საყოველთაო-სავალდებულო სწავლების განხორციელების საქმეში ადგილი აქვს ნაკლოვანებებს:

ა) ზოგიერთი რაიონის განათლების განყოფილება და სკოლის დირექტორი სასკოლო ასაკის ბავშვთა და მოზარდთა ზუსტად

აღრიცხვის საქმეს არ აქცევს ჯეროვან ყურადღებას, რის გამოც ხშირად სასკოლო ასაკის ბავშვთა აღრიცხვის მასალები არ შემსრულებია. გამგებმა ფაქტიურ მდგომარეობას. მაგალითად, ხაშურის რაიონის სურამის I საშუალო სკოლის სასკოლო უბანში სკოლის მიერ აღრიცხულია I კლასის ასაკის 59 ბავშვი, ხოლო სკოლაში ფაქტიურად მიღებულია 90, სურამის მე-2 საშუალო სკოლის მიერ აღრიცხულია 45, ამ სკოლის I კლასში კი ჩარიცხულია 60 ბავშვი, ქვიშხეთის საშუალო სკოლის სასკოლო უბანში პირველი კლასის ასაკის ბავშვთა არაზუსტი აღრიცხვის გამო გეგმით გათვალისწინებულ ერთი პირველი კლასის ნაცვლად ორი პირველი კლასი იქნა გახსნილი, ხოლო გორის განათლების განყოფილებაში 1946 წლის 18 სექტემბერს სკოლის ასაკის ბავშვთა და მოზარდთა აღრიცხვის მასალები სრულებით არ აღმოჩნდა;

ბ) ბევრი სკოლის დირექტორი, სასწავლო ნაწილის გამგე და მასწავლებელი არ ღებულობენ საჭირო ზომებს მოსწავლეთა სკოლიდან ჩამოშორების შემთხვევების აღსაკვეთად, არ არკვევენ მოსწავლეთა სკოლიდან გასვლის მიზეზებს, მოსახლეობაში არ ატარებენ ახსნაგანმარტებით მუშაობას საყოველთაო-სავალდებულო სწავლების განხორციელების მნიშვნელობაზე და სათანადო ყურადღებას არ აქცევენ მოსწავლეთა მოძრაობის აღრიცხვის საქმეს. ამის გამო, გურჯაანის რაიონის შრომისა და ქ. გურჯაანის საშუალო სკოლიდან განთესილია 76 მოსწავლე, თელავის რაიონის ვანთის, წინანდალის და თელავის ვაჟთა პირველ საშუალო სკოლიდან—48, ქარელის რაიონის ქვენატკოცის რვაწლიან და ქარელის საშუალო სკოლიდან—69, ხაშურის ვაჟთა პირველი და სურამის პირველ საშუალო სკოლიდან 40, მცხეთის რაიონის საგურამოს რვაწლიან, ქსოვრისისა და მცხეთის საშუალო სკოლიდან—35 მოსწავლე და ა. შ.

მცხეთის რაიონის ძეგვისა და გურჯაანის რაიონის ველისციხის საშუალო სკოლებში მოსწავლეთა მოძრაობის აღრიცხვისა და სხვა საჭირო დოკუმენტების უქონლობისა, ხოლო ხაშურის რაიონის ლუდის რვაწლიან სკოლაში ამ დოკუმენტების შედგენისადმი უპასუხისმგებლო დამოკიდებულების გამო შეუძლებელი გახდა საყოველთაო-სავალდებულო სწავლების კანონის გატარების მდგომარეობის შემოწმება;

გ) ზოგ სკოლაში ჯერ კიდევ ადგილი აქვს მოსწავლეთათვის ეგრეთწოდებული „აკადემიური შვებულების“ მიცემის პრაქტიკას, მაგალითად: თელავის რაიონის სოფ. წინანდლის საშუალო სკოლას 1945-46 სასწავლო წელს 10 მოსწავლისათვის მიუცია „აკა-

დემიური შვებულება“. სინამდვილეში ეს მოსწავლეები არასაპატიო მიზეზით არიან გასული სკოლიდან.

ასეთივე მდგომარეობის აქვს ადგილი გურჯაანის რაიონის სოფ. შრომის საშუალო სკოლაშიაც.

საყოველთაო „სავალდებულო სწავლების კანონის გატარების საქმეში არსებული ეს ნაკლოვანებანი შედეგია იმისა, რომ მშრომელთა დებუტატების ზოგიერთი საქალაქო, სარაიონო და სასოფლო საბჭოების აღმასკომები, განათლების განყოფილებები და სკოლის დირექტორები არ ასრულებენ საქართველოს სსრ სახალხო კომისართა საბჭოს 1943 წლის 28 დეკემბრის დადგენილებით № 1756 დამტკიცებულ ინსტრუქციას—„სასკოლო ასაკის (7—17 წლამდე) ბავშვთა და მოზარდთა აღრიცხვის ორგანიზაციისა და საყოველთაო-სავალდებულო სწავლების კანონის შესრულების კონტროლის წესის შესახებ“.

ვ ბ რ ძ ა ნ ე ბ

1. დაევალოს აპარისა და აფხაზეთის ასსრ განათლების მინისტრებს, სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიური ოლქისა და ყველა რაიონისა და ქალაქის განათლების განყოფილებათა გამგეებს:

ა) 1946 წლის 20 ოქტომბრამდე დაახუსტონ სკოლისგარედ დარჩენილ ბავშვთა და მოზარდთა (7-17 წლამდე) სიები, უზრუნველყონ მათი შესაბამის კლასებში ჩარიცხვა და მიიღონ საჭირო ზომები სკოლაში მოსწავლეთა მთელი კონტინგენტის შენარჩუნებისათვის;

ბ) 10 დღის ვადაში შეისწავლონ ქალაქად სახლთმმართველებისა, კომენდატებისა და კეოძო სახლთმფლობელთა, ხოლო სოფლად სასოფლო საბჭოების აღმასკომების მიერ საქართველოს სსრ სახალხო კომისართა საბჭოს 1943 წლის 28 დეკემბრის დადგენილების განხორციელებისათვის ჩატარებული მუშაობა და ამ საქმეში კონკრეტულ დამნაშავეთა მიმართ მიიღონ კანონით გათვალისწინებული ზომები, ასევე დაუყოვნებლივ გადასცენ სასამართლო ორგანოებს იმ მშობლებისა და მეურვეების საქმე, რომელნიც შეგნებულად არიდებენ მოსწავლეს სკოლას;

გ) სისტემატურად შეამოწმონ სკოლის დირექტორების (გამგეების) მუშაობა საყოველთაო-სავალდებულო სწავლების კანონის გატარებისათვის და მკაცრი სასჯელი დაადგან იმ დირექტორებს (გამგეებს), რომლებიც არ აქცივენ სათანადო ყურადღებას ამ დიდ სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის საქმეს.

2. დაევალოს დაწყებითი, რვაწლიანი და საშუალო დირექტორებს (გამგეებს):

ა) 15 ოქტომბრამდე სასკოლო უბნების მიხედვით დაახუსტონ სკოლებიდან სხვადასხვა დროს ჩამოშორებულ მოსწავლეთა სიები, შეისწავლონ მათი სკოლიდან განთესვის მიზეზები და 20 ოქტომბრამდე უზრუნველჰყონ მათი უკლებლივ ჩაბმა სათანადო კლასებში;

ბ) აღკვეთონ მოსწავლეთა მიერ უმიზეზოდ გაკვეთილების გაცდენისა და გაკვეთილებზე დაგვიანების შემთხვევები; ყოველ ცალკეულ შემთხვევაში ჩეისწავლონ მოსწავლეთა მიერ გაკვეთილების გაცდენის მიზეზები, ჩააბან ამ მუშაობაში მოსწავლეთა მშობლები და უზრუნველჰყონ ამ დარგში მოსწავლეთა წესების განუხრელად გატარება.

გ) 15 ოქტომბრამდე ყველა სკოლაში ჩაატარონ მშობელთა საერთო კრებები, განიხილონ საყოველთაო-სავალდებულო სწავლების კანონის განხორციელების საკითხი და დასახონ საჭირო ღონისძიებანი. ხოლო შემდგომში სისტემატურად აწარმოონ მოსახლეობაში ახსნა-განმარტებითი მუშაობა საყოველთაო-სავალდებულო სწავლების კანონის გატარების მნიშვნელობაზე.

3. საყოველთაო-სავალდებულო სწავლების კანონის განხორციელებ-ს დარგში არადამაკმაყოფილებლი მუშაობისათვის გამოეცხადოს საყვედური:

ა) ხაშურის რაიონის სურამის პირველ საშუალო სკოლის დირექტორ აკაკი ტაბიძეს, სურამის მეორე საშუალო სკოლის დირექტორს ივანე ჩახუნაშვილს, ლუდის რვაწლიანი სკოლის დირექტორ ნიკოლოზ ტაბატაძეს და მცხეთის რაიონის ძეგვის საშუალო სკოლის დირექტორს ნ. ჯირვალაძეს.

4. საყოველთაო-სავალდებულო სწავლების კანონის განხორციელებისადმი არასაკმაო ხელმძღვანელობისათვის მიეთითოს გორის რაიონის სახალხო განათლების განყოფილების გამგეს ამხ. ალექსანდრე ნოზაძეს.

5. დაევალოს ყველა რაიონისა და ქალაქის განათლების განყოფილებათა გამგეებს ერთი დეკადის ვადაში ეს ბრძანება განიხილონ დაწყებითი, რვაწლიანი და საშუალო სკოლების დირექტორების (გამგეების) თათბირზე და საყოველთაო-სავალდებულო სწავლების კანონის ზუსტად გატარებისათვის დასახონ კონკრეტული ღონისძიებანი.

**საქართველოს სსრ განათლების
მინისტრის მოადგილე მ. ბურჭულაძე.**

საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროსადმი

1646 წ. 10 ოქტომბერი

საქართველოს სსრ სკოლებში სასწავლო მასალის სისტემატური განმეორების მიმდინარეობის შესახებ

გავეცანი რა საქართველოს სსრ რეაწლიან და საშუალო სკოლებში განმეორების მიმდინარეობის შემოწმების შედეგებს, აღვნიშნავ, რომ სკოლების უმეტეს ნაწილში სწორად არის გაგებული საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს მიერ დამტკიცებული მითითებები და ახლად შესწავლილი პროგრამული საკითხების გადაცემასთან ერთად, წინათ შესწავლილი მასალის განმეორებაც თავიდანვე გეგმიანად და შინაარსიანად მიმდინარეობს.

ასე, მაგალითად, თბილისის 23-ე საშუალო სკოლაში მათემატიკური საგნების მასწავლებლებს კარგად აქვთ შედგენილი განმეორების კალენდარული გეგმა, წინასწარ აქვთ მოფიქრებული, თუ არითმეტიკიდან რა საკითხები და როგორ უნდა იქნას განმეორებული მე-7-8 კლასებში ალგებრის სწავლებასთან დაკავშირებით: კერძოდ, ამ სკოლის მე-9, 10, 11 კლასების მასწავლებელი ნ. ძიგავა გავლილი მასალის განმეორებას სწარმოებს ამოცანების ამოხსნასთან დაკავშირებითაც, რაც განმეორებას საინტერესოდ ხდის.

თბილისის ვაჟთა 37-ე და ვაჟთა 32-ე სკოლის ქიმიის მასწავლებლებს ჭანტურიშვილს, ადამოვსა და ზურაბიშვილს შედგენილი აქვთ განმეორების კალენდარული გეგმები, ისინი სისტემატურად ატარებენ ცდებს, ქიმიაში შესწავლილი ძირითადი თემების გარშემო, ავარჯიშებენ მოსწავლეებს ამოცანების ამოხსნაში და საფუძვლიანად აღრმავენ მოსწავლეთა ცოდნას.

თბილისის ქალთა მე-19, ვაჟთა 32-ე, თელავის ვაჟთა I საშუალო სკოლის ფიზიკის მასწავლებლები ნ. დადიანიძე, გ. ადამოვი და ელ. ნანობაშვილი წინა წლებში შესწავლილ საკითხებს წელს უფრო ფართოდ და ღრმად აშუშავენ, მეტ ყურადღებას აქცევენ ფიზიკის კანონების დაკავშირებას ტექნიკასა და ყოველდღიურ ცხოვრებასთან, მაქსიმალურად იყენებენ სკოლის განკარგულებაში არსებულ ფიზიკურ ხელსაწყოებს ცდებისა და ლაბორატორიული მუშაობის ჩასატარებლად და სისტემატურად ავარჯიშებენ მოსწავ-

ლეებს ამოცანების ამოხსნაში. სოხუმის ვაჟთა მე-2 სკოლის ისტორიის მასწავლებელი წიქორია განმეორების კარგი ორგანიზატორი შედეგად მოსწავლეებში არამარტო აღრმავებს შესწავლილი საკითხების ცოდნას, არამედ განმეორებისას აძლევს მათ ისტორიული ფაქტებისა და მოვლენების ურთიერთდამოკიდებულების, მათ შორის არსებულ მიზეზობრივ-შედეგობრივი კავშირის გააზრებულ ცოდნას.

ასევე კარგად მუშაობენ თელავის ვაჟთა I-ლი საშუალო სკოლის მათემატიკის მასწავლებელი ზურაბიშვილი და ქალთა I-ლი საშუალო სკოლის ქიმიის მასწავლებელი ნ. საყვარელიძე, თბილისის ქალთა მე-13 სკოლის მათემატიკის მასწავლებელი კურდღელაშვილი და სხვ.

მაგრამ ამასთან ერთად ირკვევა, რომ მთელი რიგი სკოლების მუშაკებს: დირექტორებს, სასწავლო ნაწილის გამგეებს, მასწავლებლებს საჭირო სიღრმით არ შეუსწავლიათ განათლების სამინისტროს მიერ მიღებული მითითებები სასწავლო მასალის განმეორების შესახებ, ისინი სათანადოდ ვერ ათვისებენ განმეორების დიდ პედაგოგიურ მნიშვნელობას, წინასწარ არ აღგენენ გეგმებს და არ ემზადებიან იმ მიმართულებით, რომ გაკვეთილებზე განმეორება შინაარსიანი და საინტერესო იყოს.

ქალ. სოხუმის სკოლების მე-11 კლასების უმეტესობას 18 სექტემბრისათვის ისტორიაში სრულიად არ ჰქონდათ განმეორების გეგმა და მუშაობა გეგმის გარეშე მიმდინარეობდა, უგეგმოდ მუშაობს ქალ. ხაშურის ვაჟთა საშუალო სკოლის ქართული ენის მასწავლებელი ტაბუციძე, რომელსაც მე-8 კლასისათვის შედგენილ სამუშაო გეგმაში გათვალისწინებული სრულიად არ ჰქონდა გასამეორებელი საკითხები და ამის გამო ამ კლასში განმეორება ატარებს შემთხვევით ხასიათს. სურამის I-ლი საშუალო სკოლის ქართული ენის მასწავლებელს დვალიშვილს 14 სექტემბრისათვის არ ჰქონდა დაზუსტებული წლიური კალენდარული გეგმა: იგი არ ემზადება გაკვეთილისათვის, არა აქვს წინასწარ გათვალისწინებული რა საკვანძო საკითხებზე უნდა იქნეს ყურადღება გამახვილებული ამა თუ იმ მწერლის შემოქმედების განმეორების დროს; ამის შედეგია რომ მასწავლებელმა დვალიშვილმა 14 სექტემბერს სრულიად უგეგმოდ და უშინაარსოდ ჩაატარა გაკვეთილი მე-8-9 კლასებში.

ასევე უშინაარსოდ ატარებს გაკვეთილებს ქარელის საშუალო სკოლის მე-10 კლასის ქართული ენის მასწავლებელი თ. ქაჯაია, მის გაკ-

ვეთილზე განმეორებას შემთხვევითი ხასიათი აქვს: არ ხდება საკითხების გაღრმავება, მუშაობაში დაცული არ არის თანმიმდევრობა. 17 სექტემბერს მე-10 კლასში ალ. ჭავჭავაძის შემოქმედების ზერცულედ განმეორების შემდეგ მასწავლებელმა სრულიად აუარა გვერდი გრიგოლ ორბელიანის შემოქმედების განმეორებას და მოსწავლეს სახელმძღვანელოდან წააკითხა ნ. ბარათაშვილის ბიოგრაფია. მასწ. ჭავჭავაძის თავისი მოქმედება იმით ახსნა, რომ გრიგოლ ორბელიანის შემოქმედების განმეორება ბავშვებისათვის მოსაწყენია, ნიკ. ბარათაშვილის უფრო სახალისო იქნებაო. ფორმალურად ატარებს განმეორებას ქ. თბილისის 32-ე სკოლის მათემატიკის მასწავლებელი კიკაჩიშვილი. მე-7 კლასში, გეომეტრიის გაკვეთილზე, სადაც ხდებოდა მე-6 კლასში შესწავლილი მასალის განმეორება გამოირკვა, რომ მოსწავლეებმა არ იციან რა არის პერპენდიკულარი. მიუხედავად ამისა მასწავლებელმა კიკაჩიშვილმა შემდეგი გაკვეთილისათვის მოსწავლეებს დაავალა გაემეორებინათ თეორემები პერპენდიკულარის ამართვისა და დაშვების შესახებ.

წინანდლის (თელავის რ-ნი), ქსოვრისისა და ძეგვის (მცხეთის რ-ნი), სკოლების ქიმიის მასწავლებლები ცეცხლაშვილი, გოგია და კაპარაეა უგეგმოდ მუშაობენ. განმეორებას არ აწარმოებენ განათლების სამინისტროს მიერ დამტკიცებული მითითებების საფუძველზე, არ ატარებენ ცდებს, არ ავარჯიშებენ მოსწავლეებს ამოცანების ამოხსნაში.

თბილისის ვაჟთა 32-ე სკოლის ფიზიკის მასწავლებელმა კიტოვანმა ყოველგვარი განმატებისა და მითითებების გარეშე მისცა მოსწავლეებს გასამეორებლად „ნიუტონის მე-3 კანონი“ და „თავისუფალი ვარდნის კანონი“.

არის აგრეთვე შემთხვევა, როცა ზოგიერთი მასწავლებლები ანგარიშს არ უწევს იმას, რომ მასალა მოსწავლეებს წინა წლებში აქვთ შესწავლილი, არ ცდილობს წინასწარ ძირითადი საკითხების დასმით გამოარკვიოს რა ახსოვთ შესწავლილიდან, რა საკითხების გაღრმავება და გაფართოება იქნება საჭირო და გასამეორებელ მასალას ისე ხსნის, თითქოს ის სრულიად ახალი და უცნობი იყოს მოსწავლეებისათვის (თელავის რაიონის სოფ. ვანთის საშ. სკოლის ფიზიკის მასწავლებელი ცინცაძე, თბილისის 32-ე საშუალო სკოლის ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებელი აბაშიძე და სხვ.) ამის შედეგად მოსწავლეთა ინტერესი გაკვეთილისადმი სუსტდება და განმეორება მოსაწყენ მექანიკურ პროცესად იქცევა.

ვ ბ რ ძ ა ნ ე ბ :

1. საქართველოს სსრ რეაწლიანი და საშუალო სკოლების საგნის მასწავლებელმა კალენდარულ, თემატიკურ და გაკვეთილის გეგმაში ზუსტად გაითვალისწინონ განმეორების საკითხები და გაკვეთილისათვის სერიოზული მზადებით უზრუნველყოფონ, რომ განმეორება წარმოადგენდეს საკითხის გაღრმავებასა და განზოგადებას და არა მექანიკურ აღდგენას იმისა, რაც უკვე შესწავლილი აქვთ მოსწავლეებს.

2. სკოლის დირექტორებმა და სასწავლო ნაწილის გამგეებმა სათანადო ყურადღება მიაქციონ შესწავლილი პროგრამული საკითხების განმეორების საქმეს. სისტემატურად განიხილონ მასწავლებელთა თემატიკური და გაკვეთილის გეგმები ამ თვალსაზრისით, სასწავლო წლის პირველი მეოთხედის ბოლომდე შეამოწმონ განმეორების მიმდინარეობა სკოლაში და საკითხი განიხილონ პედაგოგიურ საბჭოს სხდომაზე.

3. ქალაქებისა და რაიონების განათლების განყოფილებებმა შეამოწმონ რაიონის სკოლებში განმეორების მიმდინარეობა, განსაკუთრებული ყურადღება მიაქციონ მე-4, მე-8, მე-9, მე-10 და მე-11 კლასებს და უზრუნველყოფონ მასწავლებლებისადმი სათანადო დახმარების გაწევა განმეორების მეთოდის საკითხების გარკვევაში!

საფუძველი: საქ. რთველოს სსრ განათლების სამინისტროს კოლეგიის 1946 წლის 8 ოქტომბრის დადგენილება.

საქართველოს სსრ განათლების
მინისტრის მოადგილე მ. ბურჯულაძე.

ბ რ ძ ა ნ ე ბ ა № 2522

საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროსადმი

1946 წლის „25“ ნოემბერი

ბაშკირეთის რაიონის სახ. განათლების განყოფილებისა და სკოლების მუშაობის შესახებ.

გავეცანი რა ბაშკირეთის რაიონის სახალხო განათლების განყოფილებისა და სკოლების მუშაობის გამოკვლევის მასალებს, აღვნიშნავ, რომ რაიონის სკოლების თვალსაზრისით ნაწილს თავის მუშაობაში ჯერ კიდევ მნიშვნელოვანი დეფექტები გააჩნია.

ა) სკოლებში საყოველთაო—სავალდებულო სწავლების განხორციელება არაღამაკმაყოფილებლად მიმდინარეობს. მთავალეთა თვალსაჩინო ნაწილი სკოლის გარეთ არის დარჩენილი. მაგალითად, კალამშის საშუალო სკოლიდან განთესილია 10 მოსწავლე, ახის რვაწლიან სკოლიდან—8, კხეივან ბულასანის რვაწლიან სკოლიდან—10, მიჯის რვაწლიან სკოლიდან 12, ბოსლევის რვაწლიან სკოლიდან 12, ბაშკიჩეთის საშუალო სკოლიდან 15 მოსწავლე და სხვ. აღვლი აქვს მოსწავლეთა მიერ გაკვეთილების გაცდენის ხშირ შემთხვევებს; ახის რვაწლიან სკოლაში 15 ოქტომბერს მეცადინეობას დაესწრო მე-8 კლასში 16 მოსწავლიდან 9, მე-7 კლასში—8 მოსწავლიდან 4 მოსწავლე; კხეივან ბულასანისა და ამბრალოს რვაწლიან სკოლებში მეცადინეობას მოსწავლეთა 70—30% ესწრება;

ბ) არ ექცევა სათანადო ყურადღება სკოლების კეთილმოწყობის საქმეს; უმრავლეს სკოლებში არ ჩატარებულა შენობებისა და დგამ—ავეჯის საფუძვლიანი შეკეთება. სკოლების საკმაო ნაწილს აკლია დგამ—ავეჯი; გომარეთის საშუალო სკოლაში მერხებისა და სკამების სიმცირის გამო მოსწავლეებისა და მასწავლებლების ნაწილი ფეხზე დგას. მსგავსი მდგომარეობაა დმანისის, ამბრალოს, კხეივან ბულასანისა და ზემო—კარაბულაღის სკოლებშიც;

გ) სკოლებში ფიზიკისა და ქიმიის ხელსაწყოები მოუფლელია; ზოგან ხელსაწყოების ნაწილი დამტვერიანებული და სრულიად გამოუყენებელია. არცერთ სკოლას არა აქვს შედგენილი ფიზიკის, ქიმიისა და ბუნებისმეტყველების კაბინეტების ხელსაწყო-იარაღების კატალოგი. სკოლის საინვენტარო წიგნში, როგორც წესი, არსად არ არის შეტანილი აღნიშნული კაბინეტების მოწყობილობანი. სკოლის ხელმძღვანელის მუშაკები და საგნის მასწავლებლები უსულგულო დამოკიდებულებას იჩენენ კაბინეტების მოწყობისა და მათი გამოყენების საქმეში;

დ) სკოლები მოკლებულია განათლების განყოფილების სისტემატურ ხელმძღვანელობასა და კონტროლს; განათლების განყოფილებას დღემდის არცერთი სკოლა არ შეუთმომებია, საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს მიერ დაგზავნილი პროგრამები და მითითებები სკოლებამდე არ დაუყვანია, რის გამო ზოგ საგნებში მასწავლებელთა სამუშაო გეგმები არასწორად არის შედგენილი (გომარეთის, ახის, დმანისის, მიჯის);

ე) დირექტორები და სასწავლო ნაწილის გამგეები სათანადო ხელმძღვანელობასა და კონტროლს არ უწევენ მასწავლებელთა

მუშაობას; ომშიათად ამოწმებენ მათ გეგმებსა და გაკვეთილებს
გაკვეთილებზე დასწრების შედეგებს არ იხილავენ პედაგოგთა
საბჭოების სხდომებზე, ზოგჯერ კმაყოფილდებიან ზერელე და ფორმალურ
მაღური ხასიათის მითითებებით; გომარეთის საშუალო სკოლის
დირექტორს და ამავე სკოლის სასწავლო ნაწილის გამგეს დღემდის
არცერთი გაკვეთილი არ მოუსმენია. დმანისისა და ახის სკოლის
დირექტორების მიერ გაკვეთილებზე დასწრების ფიქსაცია ნაგლეჯ
ფურცლებზე არის წარმოებული, მიჯის რვაწლიანი სკოლის დირექ-
ტორი ასეთ ტრაფარეტულ მითითებებს აძლევს მასწავლებლებს:
„მიეთითოს მასწავლებელს გარდაქმნას თავისი მუშაობა“. ჩანაწერე-
ბი 2—3 სტრიქონისაგან შესდგება და ისინი თითქმის ერთმანეთის
ასლს წარმოადგენენ;

ზოგიერთ სკოლაში ჯერ კიდევ არ არის შედგენილი სკოლის
წლიური სასწავლო-საამბობრდებლო და კლასის ხელმძღვანელთა
სამუშაო გეგმები და არცერთ სკოლაში მეთოდური მუშაობა არ
წარმოებს. ზოგ სკოლაში გაკვეთილების სამეცადინო ცხრილი არაა
წესიერად შედგენილი, მაგალითად, გომარეთის საშუალო სკოლის
სამეცადინო ცხრილში მე-9 კლასში შეტანილია ტრიგონომეტრია,
მაშინ, როცა ამ კლასში წელს ეს საგანი არ ისწავლება, ასევე
ბაშკინეთის საშუალო სკოლის მე-7 კლასში ისწავლება გეომეტრია
კვირაში სამჯერ, ხოლო ალგებრა ორჯერ, უნდა იყოს კი პირიქით;

ვ) სკოლებში სუსტად არის დაყენებული ქართული ენისა და
ლიტერატურის სწავლება; მოსწავლეთა დიდი ნაწილის ცოდნის
დონე დაბალია, არ იცნობენ ნაწარმოებთა ტექსტს, ვერ ახერხებენ
მოკმედ პირთა დახასიათებას და სხვ. გომარეთის საშუალო სკოლის
მე-10 კლასის მოსწავლეებმა არ იციან შესწავლილი მასალა, ბუნ-
დოვანი წარმოდგენა აქვთ ალექსანდრე ჭავჭავაძისა და გრ. ორბე-
ლიანის ნაწარმოებებზე, მცდარი შეხედულება აქვთ 1832 წლის
შეთქმულებაზე და სხვა. ქართული ენის გაკვეთილებზე მასწავლე-
ბლები არ მიმართავენ ლიტერატურულ ტექსტებზე ვარჯიშს, რის
შედეგად გრამატიკის სწავლება განყენებულ ხასიათს ატარებს; ახის
რვაწლიანი სკოლის ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლე-
ბელი ქსენია ქარაზანაშვილი ზემო კარაბულაღის რვაწლიანი სკო-
ლის ქართული ენის მასწავლებელი თინა თეთრაძე და კნეივან ბუ-
ლალსანის ქართული ენის მასწავლებელი ვასილ ბაქრაძე სუსტად
მუშაობენ, არ იცნობენ ქართული ენის სწავლების მეთოდებს, გრა-
მატიკის გაკვეთილებზე დაფასა და ცარცს არ იყენებენ და მაგალი-

თებზე ვარჯიშს არ მიმართავენ, რის გამო მოსწავლეთა ცოდნის დონე ძალზე დაბალია.

მოსწავლეთა წერითი ნაშუქებში ბლომად მოიპოვება სტილისტური, ორთოგრაფიული და პუნქტუაციური ხასიათის შეცდომები. ხოვ სკოლაში წერის თემები შერჩეულია უხეიროდ. არ ხდება წერითი ნაშუქებების თავის დროზე და გულდასმით გაწორება. ადგილი აქვს შეფასების ნიშნების აწვევის შემთხვევებს და სხვ. ახის რვაწლიან სკოლის VII-VIII კლასებში დღემდის წერა მხოლოდ ერთჯერ არის ჩატარებული, V-VI კლასებში კი არცერთხელ. VIII კლასში წერა ჩატარებულია ასეთი თემაზე: „საბა სულხან ორაელის ნაწარმოები, როგორც აღმზრდელიობითი ხასიათის, მისი იგავ-არაკი „სიტყვით დაკოდლის“ მიხედვით.

კალაპბრის საშუალო სკოლის VIII კლასში 25 სექტემბერს ჩატარებული საკლასო წერა 19 ოქტომბერსაც არ იყო გაწორებული. ბაშვიჩეთი საშუალო სკოლის V-X კლასებში და ამბრალოს, კხეივან ბუღასანისა და ზემო კარაბულაღის რვაწლიან სკოლებში არცერთი საკლასო წერა არაა ჩატარებული;

ბ) არადაამაკმაყოფილებლად სწარმოებს ისტორიის სწავლება. სამუშაო გეგმები არც ერთ სკოლაში სწორად არ არის შედგენილი. ამბრალოს რვაწლიან სკოლის მე-4 კლასში ისტორია ისწავლება პეტრე პირველიდან, ძეჯის რვაწლიან სკოლაში მე-6 კლასის ისტორიის სამუშაო გეგმაში შეტანილია შუა საუკუნეების ისტორიის მეორე განყოფილება, „ევროპა XI-XV ს. ს.“ აღნიშნული მასალა ბაშვიჩეთის საშუალო სკოლაში შეტანილია VII კლასის სამუშაო გეგმაში. რუსულ სკოლებში მომუშავე ისტორიის მასწავლებლები სუსტად არიან დაუფლებულნი რუსულ ენას, რის გამო მკრთალად და ხოგჯერ არაზუსტად გადასცემენ ისტორიულ მასალას (კხეივან ბუღასანის რვაწლიანი სკოლა). ამბრალოს რვაწლიანი სკოლის მასწავლებელი ჩახაროვი მოსწავლეებს ასწავლიდა, რომ „ვლდიმერმა აიღო ძალაქი ხვასეო“, ნაცვლად ზერსონესისა. ისტორიის მასწავლებლები არ ეიზადებიან გაკვეთილებისათვის, წინასწარ არ ადგენენ გაკვეთილის გეკმას; ძეჯის რვაწლიანი სკოლის ისტორიის მასწავლებელ ანდიაშვილის მიერ გადაცემული მასალა ისტორიაში სავსებით უსისტეო და მცდარი იყო, მასწავლებელმა აღნიშნა, რომ „ივვიპტე მდებარეობს სპარაეთის ყურის ნაპირას, ძალიან ახლო საბერძნეთთანო“, რომ „პიქს-სების მეფე იყო თუთმოსე III“, ფარაონ რამხეს ნაცვლად ამბობდა— „ფარონი რაზინ“. ისტორიის სწავლეების თვალსაჩინოებას არ იკენებენ;

თ) არადამაკმაყოფილებელია ფიზიკა-მათემატიკის სწავლება; მასწავლებლები გაკვეთილებს ატარებენ თვალსაჩინოების გარეშე უხარისხოდ. ბაშკიჩევის საშუალო სკოლის მასწავლებელი ქრისტეფორე კანიდი არ არის საგანს დაუფლებული, ის X კლასში გეომეტრიული პროგრესიის წევრთა ჯამის ფორმულას გამოყვანის დროს უშვებს შეცდომებს, ძირითად განპარტებებს და წესებს აწერიან შეცდომით. გომარეთის საშუალო სკოლის მასწავლებელი მაყვალა მსუქნიშვილი შერეული რიცხვების ნაცვლად ხმარობს გამოთქმას; „შერეული წილად ბი“. მე-9 კლასში ალგებრის ნაცვლად ასწავლის წილადების შეკრებასა და გამოკლებას არითმეტიკაში. ასევე ცუდად მუშაობს ახრს რვაწლიანი სკოლის ფიზიკის მასწავლებელი ვალენტინა არობელიძე;

კ) ქიძიის სწავლება თვალსაჩინოების გარეშე მიმდინარეობს. არცერთი სკოლა არაა მომარაგებული ცდებისათვის საჭირო ხელსაწყოებით და რეაქტივებით; ნაკლები ყურადღება ექცევა ტიპიურ ამოცანების ამოხსნას და საერთო ამოცანებზე ვარჯიშს, რის გამოც მოსწავლეთა ცოდნის დონე დაბალია.

მ ბ რ ძ ა ნ ე ბ :

1. დაევალოს ბაშკიჩევის რაიონის დაწყებით, რვაწლიანი და საშუალო სკოლის დირექტორებს (გამგებებს) და სასწავლო ნაწილის გამგებებს:

ა) 1946 წლის 15 ნოემბრამდე შეამოწმონ სკოლისგარეთ დარჩენილი ბავშვების მდგოძარეობა, შეისწავლოს მათი შესაბამ კლასებში დაბრუნების საკითხი და უზრუნველყონ სკოლისგარეთ დარჩენილ ბავშვთა ასი პროცენტით ჩაბმა სკოლაში. განუმარტონ მშობლებს საყოველთაო-სავალდებულო სწავლების გატარების საქმეში მათი მოვალეობა და იმ მშობლების მიმართ, რომლებიც არიდებენ ბავშვებს სკოლებს მიიღონ კანონით გათვალისწინებული ზომები;

ბ) საფუძვლიანად შეისწავლონ საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს მიერ დაშვებული პროგრამები და მითითებები და ა/წლის 20 ნოემბრამდე უზრუნველყონ ყველა სასწავლო დისციპლინაში წლიური და კალენდარული სასუშაო გეგმების შედგენა;

გ) 5 დღის ვადაში უზრუნველყონ მასწავლებელთა მიერ საგნის წლიური კალენდარული გეგმების საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს პროგრამებისა და მითითების შესაბამისად გადამუშავება და საგნის კალენდარულ გეგმებში გასამეორობელი მასალის შეტანა;

დ) მოიყვანონ სრულ წესრიგში სასკოლო კაბინეტები, შეივსონ ისინი საჭირო ხელსაწყო-იარაღებით და სისტემატურად განმარტონ ფიზიკის, ქიმიისა და ბუნებისაეტყველების სწავლებაში;

ე) აღკვეთონ მოსწავლეთა გაკვეთილებზე დაგვიანებით გამოცხადება და გაკვეთილების უპიზეზოდ გაცდენის შემთხვევები;

ვ) მიიღონ გადამკრელი ზომები სასკოლო შენობებისა და დგამ-ავეჯის შესაკეთებლად, ამ საქმეში ფართოდ გამოიყენონ ადგილობრივი შესაძლებლობანი, ამოქმედონ მშობელთა კომიტეტები და ადგილობრივი ხელმძღვანელი და სამეურნეო ორგანიზაციების დახმარებით უზრუნველჰყონ მეცადინეობისათვის აუცილებელი პირობების შექმნა;

ზ) გადაჭრით გააუმჯობესონ მეთოდური მუშაობა, გამოცდილების გაზიარების მიზნით მოაწყონ ცალკე მასწავლებელთა გაკვეთილებზე ურთიერთ დასწრება, პერიოდულად ჩაატარონ მეთოდური ხასიათის მოხსენებები, თათბირები და კონსულტაციები;

თ) სისტემატურად დაესწრონ მასწავლებელთა გაკვეთალებზე, შეამოწმონ ცალკეული საპროგრამო მასალის გავლა, მოსწავლეთა ცოდნა, მათი წერიითი ნამუშევრები, კლასის ხელმძღვანელთა მუშაობა და შედეგები განიხილონ პედაგოგიურ საბჭოების სხდომებზე და დასახონ სათანადო ღონისძიებანი არსებული დეფექტების გამოსწორებისათვის.

2. ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებლებმა განსაკუთრებული ყურადღება მიაქციონ მოსწავლეთა წერიითი და ზეპირი მეტყველების კულტურის ახალღების საქმეს, გულდასმით გაასწორონ წერიითი ნამუშევრები, სისტემატურად აწარმოონ საშინაო დავალებათა შემოწმება; ზუსტად და ობიექტურად შეამოწმონ მოსწავლეთა ცოდნა და დახმარება გაუწიონ სწავლებაში ჩამორჩენილ მოსწავლეებს.

3. ისტორიის მასწავლებლებმა სასწრაფოდ შეასწორონ თავიანთი სამუშაო გეგმები საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს მითითების საფუძველზე. ფართოდ გამოიყენონ სწავლებისას თვალსაჩინოება, განსაკუთრებული ყურადღება მიაქციონ მოსწავლეთა მიერ მასალის თანამიმდევრულ თხრობას, ისტორიული ამბებისა და მოვლენების, თარიღებისა და სახელების დაუმახინჯებლად გადმოცემას და ისტორიულ მოვლენათა შორის მიზეზობრივი კავშირის შეგნებას.

4. ქიმიისა და ფიზიკის მასწავლებლებმა მოსწავლეთა მიერ მასალის შეგნებულად შეთვისების მიზნით სისტემატური ხასიათით

მისცენ გაკვეთილებზე ცდებისა და ექსპერიმენტების ჩატარებას, შემოიღონ ქიმიისა და ფიზიკის მასალის ჩასაწერი და ჩასაწერი რეგულები და სისტემატურად ავარჯიშონ ქიმიურ და ფიზიკურ ამოცანებზე ვარჯიში;

5. გომარეთისა და ბაშკიჩეთის საშუალო სკოლების სამეცადინო ცხრილი, როგორ შეუსაბამო საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს მიერ დაპტიკებულ სასწავლო გეგმასთან—გაუქმდეს.

6. გამოეცხადოს საყვედური ახის რვაწლიანი სკოლის ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებელს ქსენია ქარაზანიშვილს, ამბრალოს რვაწლიანი სკოლის ქართული ენის მასწავლებელს თინა თეთრაძეს და ზემო კარაბულაღის რვაწლიანი სკოლის ქართული ენის მასწავლებელს ვასილ ბაქრაძეს—ქართული ენისა და ლიტერატურის სწავლების ცუდად დაყენებისათვის.

7. მიეთითოს გომარეთის საშუალო სკოლის დირექტორს ლავრენტო თევზაძეს და მიჯის რვაწლიანი სკოლის დირექტორს ალექსანდრე ანდიაშვილს სკოლაში სასწავლო-სააღმზრდელო მუშაობაზე სუსტი კონტროლისათვის.

8. ბაშკიჩეთის რაიონის სახალხო განათლების განყოფილების გამგეს ბაგირ აბასოლი არდაგანლის, რომელმაც ვერ უზრუნველყო ხელმძღვანელობა და კონტროლი რაიონის სკოლების მუშაობაზე გამოეცხადოს სასტიკი საყვედური.

9. ეს ბრძანება განვიღო იქნეს ბაშკიჩეთის რაიონის ყველა დაწყებით, რვაწლიან და საშუალო სკოლების პედაგოგიურ საბჭოს სხდომაზე ა/წლის 10 ნოემბრამდე და დასახული იქნას სათანადო ღონისძიებანი.

საფუძველი: საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს კოლეგიის 1946 წლის 5 ნოემბრის დადგენილება.

საქართველოს სსრ განათლების

მინისტრი მ. კუპრაძე.

ფორმალთა დავუბათბის წალტუბოს რანსაბოს აღმასკუ- ლბელი კომიტატის განათლბის განყოფილბის ბაბბას

1946 წლის 14/X—20/X-ს საქართველოს სსრ განათლბის სა-
მინისტროს დაწყებოი და საშუალო სკოლის სამმართველოს ინსპექ-
ტორების ბ. ბათიაშვილის, სილ. ცხაკაიას და ვ. გოცირიძის მიერ
წყალტუბოს რაიონის სკოლების მუშაობის გამოკვლევის შედეგად
წარმოდგენილი მასალებოი დასტურდებო, რომ წყალტუბოს და მუ-
ხიანის საშუალო, ფარცხანაყანევის I და წყალტუბოს რუსულ რვა-
წლიან სკოლების მასწავლბელთო უმრავლესობო ძირითადად სწო-
რად წარმართავს მუშაობას და სწავლბა-აღზრდის საქმეში აღწევს
გარკვეულ წარმატებებს, მაგრამ აღნიშნულ სკოლების მუშაობაში
მინც აქვს აღგილი მთელ რიგ ნაკლოვანებებს, რომელთოგან მთო-
ვაროი შემდეგი:

1. ჯერ კიდევ არ არის მოლიანად გატარებული საყოველთო-
სავალდებულო სწავლბის კანონი. არის სკოლებიდან მოსწავლეთო
განთესვის შემთხვევები, მაგრამ არ არის მიღებული ორგანიზაციუ-
ლი ზომები მათი სკოლაში დაბრუნებისათვის. სკოლის დირექტორ-
თო მიერ მოსწავლეთო განთესვაზე განათლბის განყოფილბაში წარ-
მოდგენილი ცნობები ყოველთვის არ იძლევო რეალურ სურათს. მა-
გალითად, წყალტუბოს საშუალო სკოლის მიერ განათლბის განყო-
ფილბაში წარმოდგენილი ცნობებით სკოლიდან განთესილიო 2
მოსწავლე, სინამდვილეში 1945—46 სასწ. წელს IV-V-VII კლასე-
ბიდან განითესო 7 მოსწავლე.

2. ქართული ენისო და ლიტერატურის სწავლბის საქმეში
რაიონის სკოლების საერთო ნაკლად ის უნდო ჩაითვალოს, რომ
V-VI-VII-VIII კლასების მასწავლბლებს წლიური სამუშოო გეგ-
მები შედგენილი აქვთ არო ახალი ქრესტომათიების შესაბამისად,
როგორც ეს პროგრამის განმარტებით ბარათშიო აღნიშნული, არო-
მედ პროგრამის შესაბამისად; გარდო ამისო XI კლასების სამუშოო
გეგმებში გათვალისწინებული არ არის IX-X კლასის მასალო ლიტე-
რატურის თეორიიდან.

მუხიანის საშუალო სკოლის მასწავლბელი დ. ბაბუნაშვილი
V-VI-VII კლასების პროგრამით გათვალისწინებულ დამატებით მ-

სკლას გაკვეთილების საათებში ამუშავებს (14/X-VII კლასი, სიმღერა ბელადზე*). ეს ქმნის საფრთხეს, რომ ძირითადი მასწავლებლის გავლისას ჩამორჩენას ექნება ადგილი, დაბალია მოსწავლეთა ზეპირი და წერითი მეტყველების დონე, V კლასის 33 მოსწავლიდან 15 მოსწავლე სისტემატურად იღებს წერით მუშაობაში შეფასებას „2“-ს და მასწავლებელს არა აქვს მიღებული ზომები მდგომარეობის გამოსასწორებლად. ასევე ნაკლები ყურადღება ექცევა მოსწავლეთა წერითი მეტყველების განვითარების საქმეს წყალტუბოს საშუალო სკოლაში (მასწ. თ. კვირიკაშვილი). ამ სკოლის VIII კლასში მხოლოდ ერთი წერა, ხოლო VI კლასში ორი წერაა ჩატარებული და უკანასკნელი გაუსწორებელია. V კლასის მოსწავლეებს (მასწ. დ. ავალიანი) შესატერისად არ ავარჯიშებს შეცდომების გასწორებაზე, მოსწავლე ი. ა.—მ უკანასკნელ ნამუშევრის შეცდომების გასწორებაში კვლავ 19 შეცდომა დაუშვა. ხშირად შეცდომები შეუნიშნავი რჩება თვით მასწავლებელსაც (მოსწ. ჯ.-ს 7/XI-ს ნამუშევარში 9 შეცდომაა გამორჩენილი). მუხიანის საშუალო სკოლის მასწავლებელი კ. ჯავახაძე VIII კლასში ენის სწავლებას არა-საკმაოდ უკავშირებს მართლწერის საკითხებს და მოსწავლეთა წერითი ნამუშევრების შეფასებაში ზოგჯერ იჩენს ლიბერალიზმს. მაგ. XI კლასის მოსწავლე კ.-ნ-სა და კ.-ბ.-ს მიერ შესრულებული თემა „ვეფხისტყაოსნის“ მთავარი მოტივები“ არ არის სრულყოფილი. დაუშვებელია ორთოგრაფიული და სტილისტური ხასიათის შეცდომები. არ არის გამოყენებული ციტატებად აფორიზმები, მიუხედავად ამისა ნაწერი შეფასებულია ნიშანზე „4“.

ფარცხანაყანეის I რვაწლიან სკოლის V-VIII კლასებში წერაში არცერთ მოსწავლეს არა აქვს ნიშანი „5“ (მასწავლებელი გ. ტორაძე).

მასწავლებლები არ უშევენ კონტროლს წერაში საშინაო დავალებათა შესრულების ხარისხს. მბალონურად იყენებენ წერითი სამუშაოს გასწორების ერთდანიმევე ხერხს V და XI კლასის მოსწავლეთათვის. V კლასის მოსწავლენი თავს ვერ ართმევენ იმ ნიშნებს, რომლითაც აღნიშნავს ამა თუ იმ შეცდომას მასწავლებელი და უჭირთ დამოუკიდებლად შეცდომების გასწორება, რის გამო შეცდომათა გასწორებისას კვლავ აუარებელ შეცდომებს უშვებენ. წერითი კულტურის დაბალი დონე იმიტაც აიხსნება, რომ ის წერითი სამუშაოს რაოდენობა, რომელიც განათლების განყოფილებას V-VI-VII-VIII კლასებისათვის დაუწესებია სახელმძღვანელოდ, არ არის საკმარისი.

წყალტუბოს რუსულ რეაწლიან სკოლაში რუსული ლიტერატურის სამუშაო გეგმა არ არის შედგენილი ოფიციალური პროგრამისა და საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს მითითებათა საფუძველზე. VII კლასში მასწ. კრასნოვსკაიას 2/IX-დან 16/IX-დე სასწავლო გეგმის 12 საათიდან მხოლოდ 1 საათი აქვს გამოყენებული ლიტერატურისათვის, დანარჩენი 11 საათი ენი-სათვის.

3. მათემატიკაში არადაამაკმაყოფილებელია ფარცხანაყანევის I რეაწლიანი სკოლის მოსწავლეთა მომზადების დონე (მასწ. ვ. შონვაძე). VI კლასის მოსწავლეებმა რიცხვთა გაყოფადობის ნიშნები მხოლოდ ზეპირად იციან, არცერთ მათგანს არ შესწევს უნარი პრაქტიკულად გამოიყენოს ეს ცოდნა. მოსწავლენი არ არიან დაუფლებულნი ჩვეუ-ლებრივი წილადების თეორიას, წილადს ბავშვები განსაზღვრავენ შემდეგნაირად: „წილადი ეწოდება მთელის რამდენიმე ნაწილს“, ასევე არაზუსტ განსაზღვრას იძლევიან მოსწავლეები გაყოფადობი-დან, მაგ. „უდიდესი საერთო გამყოფი ეწოდება იმ რიცხვს, რომელზედაც იყოფა ყველა მოცემული რიცხვი“ და სხვა.

მუხიანის საშუალო სკოლის მასწავლებელი თედორაძე სუსტად მუშაობს საგნის დაუფლებისათვის. მას შეუმჩნეველი რჩება მოსწავ-ლეთა მიერ დაშვებული შეცდომები. მაგ. „დავამტკიცოთ რომ $(x-1)x = x^2 - x$ არის ტოლობა“ ან „ტოლობა ეწოდება ისეთ გან-ტოლებას“ და სხვა.

ზოგიერთი მასწავლებელი არადაამაკმაყოფილებლად ემზადება გაკვეთილისათვის. ამის შედეგად მისი პედაგოგიური დახელოვნების დონე დაბალია. გაკვეთილებზე სხვადასხვა აქტიური მეთოდების გა-მოყენების ნაცვლად ისინი მიმართავენ მხოლოდ თხრობას, მის შე-დეგად ბავშვებს შესასწავლი საკითხის შესახებ არამტკიცე, არასრუ-ლი წარმოდგენა ეძლევათ (კულიჯანოვა, წყალტუბოს რუსული რეა-წლიანი სკოლა, ქართული საშუალო სკოლა, დ. კინწურაშვილი, გრ. ფანცხავა).

4. დასახელებული სკოლების ქიმიისა და ბუნებისმეტყველების კაბინეტები მოუწესრიგებელია, რის გამო აღნიშნულ საგნებში სა-პროგრამო მასალის შესწავლა სწარმოებს სადემონსტრაციო ექსპე-რიმენტისა და სხვა სახის თვალსაჩინოებათა გამოყენების გარეშე. ქიმიაში წინაწლებში გავლილი მასალის შესწავლა-გამეორების დროს ნაკლები ყურადღება ექცევა საკითხების გაღრმავებას, ამოცანებზე ვარჯიშს, ცალკეულ საკითხებთან დავშირებით საჭირო ცდების ჩა-

ტარებას (ფარცხანაყანევის I რეაწლიან სკოლა, მასწ.—ჯანგაყაძე, მუხიანის საშუალო სკოლა, მასწ.—მ. ბაკურაძე).

მოსწავლეთა ცოდნა ქიმიასა და ბიოლოგიაში დაბალია, სკაპრაძე
ბობს მექანიკური თხრობა. ფარცხანაყანევის რეაწლიანი სკოლის მოსწავლეებმა არ იციან რას წარმოადგენს სპირტანათურა, ფილტრი, რეტორტა და როგორ გამოიყენებიან ისინი.

ქიმიაში საპროგრამო მასალის შესწავლაში ჩამორჩენას აქვს ადგილი წყალტუბოს საშუალო სკოლის X კლასში—10 საათით (მასწ. თ. იოსელიანი), რაც იმით აიხსნება, რომ მოსწავლეული უგეგმოდ მუშაობს, სასწავლო საათებს ცალკე თემების მიხედვით სწორად ვერ ანაწილებს, მაგ. ნახშირორქანგის მიღებისა და მისი თვისებების შესწავლისათვის საკმარისი იყო 1—2 საათი, მოსწავლეებს ამ თემისათვის 6 საათი დაუთმია.

5. სუსტად ანხორციელებს სათანადო კონტროლს მოსწავლელების მუშაობაზე ფარცხანაყანევის I რეაწლიანი სკოლის დირექტორი ამხ. ვ. შონვაძე, მას ორი თვის განმავლობაში მოსმენილი აქვს მხოლოდ 6 გაკვეთილი, ამის შედეგია, რომ სკოლაში ცალკე სასწავლო დისციპლინების სწავლების მდგომარეობის შესახებ მას არა აქვს სრული წარმოდგენა.

6. მუხიანის საშუალო სკოლის სასწავლო ნაწილის გამგე ამხ. დ. ბერძენაძე მასწავლებელთა მიერ მოსწავლეთა ცოდნის მიმდინარე შეფასების აღრიცხვის საქმეს ჯეროვანი ყურადღებით ვერ ეკიდება, აღნიშნულ სკოლაში მოსწავლეები საკლასო ყურნალში არასისტემატურად წერენ მოსწავლეთა შეფასების ნიშნებს, მაგ. X კლასში ქართულ ლიტერატურაში მასწ. ჯავახიძეს სულ ოთხი ნიშანი აქვს დაწერილი. 18/IX-ს ორი მოსწავლეა შეფასებული და 16/X—კიდევ ორი მოსწავლე.

მსგავს მდგომარეობას აქვს ადგილი აკადემიურ წარმატების შეფასებათა გაფორმების მხრივ ზოგიერთ სხვა კლასებსა და საგნებში.

7. არადამაკმაყოფილებელია ფარცხანაყანევის რეაწლიან სკოლის პედსაბჭოს მუშაობა, ცალკე სასწავლო დისციპლინის სწავლების მდგომარეობის შესახებ პედსაბჭოზე არ არის განხილული არც ერთი საკითხი, არა ზუსტია ღონისძიებათა ზოგიერთი მუხლი. მაგ. მოსწავლეთა ქცევის წესების შესრულების შესახებ საკითხის განხილვისას ღონისძიების ერთერთი მუხლი შემდეგი სახით არის ჩამოყალიბებული: „გამოყოფილ იქნას მორიგე მოსწავლეული კლუბში კინო-სენსების გაშვების დროს მოსწავლე ვალდებულია გაიგოს

მასწავლებლის მიერ კლასისათვის მიცემული სასწავლო დავალება და შეასრულოს იგი“. ოქმის წიგნი არ არის გაფორმებული, პედაგოგების შესახებ არსებული დებულების თანახმად.

დასახელებულ ნაკლოვანებათა გამოსწორების მიზნით საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს დაწყებითი და საშუალო სკოლის სამმართველო საჭიროდ სცნობს წყალტუბოს რაიონის სახალხო განათლების განყოფილებაში სკოლების დირექტორებმა, სასწავლო ნაწილის გამგეებმა და მასწავლებლებმა გაატარონ შემდეგი ღონისძიებანი:

ა) სკოლის დირექტორებმა და სასწავლო ნაწილის გამგეებმა:

1. პედაგოგს უახლოეს სხდომაზე განიხილონ საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს კოლეგიის ა/წლის 3/X-ს დადგენილება საყოველთაო-სავალდებულო სწავლების კანონის გატარების შესახებ და გაატარონ ღონისძიებანი სკოლებიდან მოსწავლეთა განთესვის აღსაკვეთად და განთესილთა შესაბამის კლასებში დასაბრუნებლად.

2. პედაგოგს უახლოეს სხდომაზე განიხილოს საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს კოლეგიის ა/წლის 9/X-ს დადგენილება „სკოლაში სასწავლო მასალის სისტემატური განმეორების შესახებ“ და დასახონ კონკრეტული ღონისძიებანი წინაწლებში ცალკე სასწავლო დისციპლინებში შესასწავლი მასალის თანმიმდევრულ და შინაარსიან გამეორებისათვის.

3. განსაკუთრებული ყურადღება მიაქციონ სასწავლო დისციპლინებში პროგრამით გათვალისწინებულ მასალის გავლას მოსწავლეთა ცოდნის დონის ამაღლების და აკადემიური წარმატების მიმდინარე აღრიცხვის საქმეს.

4. ფარცხანაჯანევის I და წყალტუბოს რეაწლიან სკოლის დირექტორებმა ა. მ. მ. ვ. შონვაძემ და ვ. არდიზვილმა პედაგოგს უახლოეს სხდომაზე განიხილონ საკითხი სკოლაში მათემატიკის სწავლების მდგომარეობის შესახებ და დასახონ საჭირო ღონისძიებანი აღნიშნულ საგნის სწავლების მდგომარეობის გაუმჯობესებისა და მოსწავლეთა ცოდნის დონის ამაღლებისათვის.

5. წყალტუბოს და მუხიანის საშუალო სკოლის დირექტორებმა ა. მ. მ. ს. მგვიძემ და ა. ლანჩავამ განსაკუთრებული ყურადღება მიაქციონ სკოლაში ქართული ენისა და ლიტერატურის სწავლების საქმეს. მიიღონ გადამკრედი ზომები მოსწავლეთა წერითი

მეტყველების დონის ამაღლებისათვის. აღმოუჩინონ საკირო დახმარება და გაუწიონ ყოველდღიური კონტროლი მუშაობაში მასწავლებელ დ. ავალიანს და დ. ბაბუნაშვილს.

6. ფარცხანაყანევის I რვაწლიანი სკოლის დირექტორმა ან. ვ. შონვაძემ პედსაბჭოს მუშაობა ზუსტად აწარმოოს საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს მიერ დამტკიცებული დებულებით და მეტი პასუხისმგებლობით მოჰკიდოს ხელი მასწავლებელთა მუშაობაზე სათანადო კონტროლის განხორციელებისა და დამწყებ მასწავლებელთა მეთოდური დახმარების გაწევის საქმეს.

ბ) ცალკე სასწავლო დისციპლინების მასწავლებლებმა:

1. დასახელებული სკოლების ქართული ენისა და ლიტერატურის V-VI-VII-VIII კლასის მასწავლებლებმა უახლოეს დროში გადაამუშაონ საგნის წლიური სამუშაო გეგმები ოფიციალური პროგრამის განმარტებითი ბარათის შესაბამისად (ნაწარმოებთა შესწავლა იმ თანამიმდევრობით, როგორც ეს მოცემულია ახალ ქრესტომათიებში), XI კლასის მასწავლებლებმა ლიტერატურის თეორიის საკითხების შესწავლისას გაიმეორონ IX-X კლასების საპროგრამო მასალაც (როგორც ეს მითითებებშია აღნიშნული).

2. წყალტუბოს და მუხიანის საშუალო სკოლის მასწავლებლებმა თ. კვირიკაშვილმა, დ. ავალიანმა, დ. ბაბუნაშვილმა და კ. ჯავახიძემ გააუმჯობესონ მუშაობა მოსწავლეთა წერიითი მეტყველების კულტურის ამაღლებისათვის, გულდასმით გაასწორონ საკონტროლო და საშინაო წერიითი ნამუშევრები და ზუსტად დაიცვან შეფასების ნორმები. მასწ. დ. ბაბუნაშვილი საფუძვლიანად ემზადოს გაკვეთილებისათვის და უზრუნველყოს ჩამორჩენის აღმოფხვრა.

3. წყალტუბოს რუსულ რვაწლიანი სკოლის რუსული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებელმა კრასოვსკაიამ უახლოეს დროში წარუდგინოს სკოლის დირექციას ოფიციალური პროგრამისა და საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს მითითებათა საფუძველზე გადამუშავებული სამუშაო გეგმა.

4. ფარცხანაყანევის I რვაწლიან და მუხიანის საშუალო სკოლის მათემატიკის მასწავლებლებმა ვ. შონვაძემ, ე. ფიჩხაიამ და თევდორაძემ გააძლიერონ მუშაობა საგნის შეგნებულად სწავლებისათვის და გაკვეთილის ხარისხის გაუმჯობესებით მიიღწიონ მოსწავლეთა მომზადების დონის ამაღლებას.

5. ფარცხანაყანევის I რვაწლიან, მუხიანის საშუალო სკოლის ქიმიისა და ბუნებისმეტყველების მასწავლებლებმა მ. ჯანგავაძემ და

მ. ბაკურაძემ საგნის სწავლებისას ჯეროვანი ყურადღება მიაქციონ სადემონსტრაციო ექსპერიმენტებისა და სხვა სახის თვალსაჩინოებათა გამოყენებას, წინა წლებში გავლილ მასალის გაღრმავებას, განსაკუთრებით კანებზე ვარჯიშს, მასალის შეგნებული ცოდნის განმტკიცებას.

6. წყალტუბოს საშუალო სკოლის ქიმიის მასწავლებელმა თ. იოსელიანმა მეტი ზრუნვა გამოიჩინოს თვალსაჩინოების გამოყენების საქმეში, საფუძვლიანად ემზადოს გაკვეთილისათვის და აღმოფხვრას ის ჩამორჩენა, რასაც X კლასებში აქვს ადგილი.

გ) წყალტუბოს რაიონის განათლების განყოფილებაში:

1. გააძლიეროს ხელმძღვანელობა სკოლებზე სასწავლო-სააღმზრდელო მუშაობის უკეთ დაყენებისათვის. უახლოეს დროში უზრუნველყოს სკოლები საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს კოლეგიის ა/წლის 3/X—9/X დადგენილებით და სხვა საჭირო დოკუმენტებით. უზრუნველყოს წყალტუბოს რუსული რვაწლიანი სკოლა ცალკე სასწავლო დისციპლინებში ოფიციალური პროგრამებით.

2. უხელმძღვანელოს ქართული ენისა და ლიტერატურის V-VI VII-VIII კლასების მასწავლებლებს წლიურ სამუშაო გეგმების მართებულად გადამუშავებაში (ნაწარმოებთა შესწავლა იმ თანმიმდევრობით, როგორც ეს ნაჩვენებია ახალ ქრესთომატიკებში). გააუქმოს სკოლებში არსებული წერითი მუშაობის რაოდენობათა ნორმები, IX-X-XI კლასებში წერითი მუშაობის რაოდენობათა განსაზღვრისათვის იხელმძღვანელოს განათლების სამინისტროს მითითებებით, ხოლო დანარჩენ კლასებში სპეციალურ ინსტრუქციის მიღებამდე, საქართველოს სსრ მასწავლებელთა რესპუბლიკური კონფერენციის ღონისძიებებით, რომელშიც აღნიშნულია: „ყველა კლასში წერითი ვარჯიში ტარდებოდეს ისეთი რაოდენობით, რომელიც ნამდვილად უზრუნველყოფს მოსწავლის წერითი მეტყველების კულტურის ზრდას და მტკიცე ცოდნის ჩვევის გამომუშავებას.“

3. აღნიშნული წერილი განიხილოს წყალტუბოს რაიონის ყველა სკოლის პედსაბჭოს სხდომაზე და დასახოს სათანადო ღონისძიებანი.

საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს
დაწყებითი და საშუალო სკოლის სამმართველოს
უფროსი უ. მ. იზნაძე.

საინსტრუქტორო სექტორის უფროსი შ. იაშვილი.
25 ნოემბერი 1946 წ.

**ფოტომეტა დეკუბატების ფოთის საქალაქო საბჭოს აღმას-
რულებელი კომიტეტის სახალხო განათლების
განყოფილების განგეს**

ქ. ფოთის ქალთა I, ვაჟთა I, ქალთა III საშუალო და
ნინოშვილის უბნის დაწყებითი სკოლების სასწავლო-
სააღმწერდელი მუშაობის გამოკვლევის შესახებ.

1946 წლის 13/X—21/X საქართველოს სსრ განათლების სამი-
ნისტროს დაწყებითი და საშუალო სკოლის სამმართველოს ინსპექ-
ტორების ეგნატე ინგოროყვას. მ. დათიაშვილისა და პ. ბუღიას
მიერ ქ. ფოთის სკოლების მუშაობის გამოკვლევის შედეგებზე წარ-
მოდგენილი მასალებით დადასტურებულია, რომ ქალაქ ფოთის ქალთა
I, ვაჟთა I, ქალთა III საშუალო და ნინოშვილის უბნის დაწყებით
სკოლებში სასწავლო-სააღმწერდელი მუშაობა ძირითადად კარგად
არის მოწესრიგებული.

ქ. ფოთის სახალხო განათლების განყოფილება და აღნიშნული
სკოლების დირექტორები (გამგეები) თ. სარიშვილი, პ. ნაცვლიშვი-
ლი, ა. აბდუშელაშვილი, პ. ტიკარაძე კარგად ხელმძღვანელობენ
მასწავლებელთა სასწავლო-სააღმწერდელი მუშაობას და ლეზულობენ
საჭირო ზომებს სადირექტივო ორგანოების დადგენილებათა, ბრძა-
ნებათა და სხვა სახელმძღვანელო დოკუმენტების ცხოვრებაში განუ-
ხრელად გატარებისათვის.

ქალთა I საშუალო სკოლის მასწავლებლები: ქართული ენისა
და ლიტერატურის—ვ. გაგუა, რუსული ენისა და ლიტერატურის—
ა. ყარამურზა, გეოგრაფიის—ვ. ჯაველიძე, სამოქალაქო ისტორიის
—თ. სარიშვილი და მ. მექვაბიშვილი; ვაჟთა I საშუალო სკოლის
მასწავლებლები: ქართული ენისა და ლიტერატურის—პ. ნაცვლი-
შვილი, ე. დგებუაძე, ქიმიის—ნ. ცოტაძე; ქალთა III საშუალო
სკოლის რუსული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებელი ნ. კვარაც-
ხელია; ნინოშვილის უბნის დაწყებითი სკოლის მასწავლებლები: I
კლასის—ტიკარაძე, არითმეტიკის—წურწუშია და სხვები კარგად
ფლობენ საგანსა და მისი სწავლების მეთოდებს, გაკვეთილისათვის
ემზადებიან საფუძვლიანად, გაკვეთილს ატარებენ შინაარსიანად და
შიშხიდველად. სწავლებაში მოხდენილად იყენებენ თვალსაჩინოებას,

მოსწავლეთა მთელ კოლექტივს აბამენ მუშაობაში, სწორად წარ-
მართავენ განვლილი მასალის განმეორებას, სასწავლო მასალას
მიზანშეწონილად იყენებენ აღმზრდელობითი მიზნებისა და
აიარაღებენ მოსწავლეებს საჭირო ცოდნა-ჩვევებით. ქ. ფოთის
ქალთა I და ვაჟთა I საშუალო სკოლებში კარგად არის მოწესრი-
გებული სასწავლო-მატერიალური ბაზა, ფიზიკის, ქიმიისა და ბიო-
ლოგიის კაბინეტები შევსებულია საჭირო ხელსაწყო-იარაღებით,
მოვლილია კარგად და სათანადო საგნის მასწავლებლები ხელსაწყო-
იარაღებს და სხვა დიდაქტიკურ მასალას სისტემატურად და მიზან-
შეწონილად იყენებენ სწავლებაში. აღნიშნულ სკოლებში დამაკმაყო-
ფილებლად არის მოწესრიგებული მეთოდური მუშაობა. განათლე-
ბის განყოფილება და სკოლების ხელმძღვანელები გეგმაზომიერად
წარმართავენ მასწავლებელთა იდეურპოლიტიკური მომზადების დო-
ნის ამალღებისა და პედაგოგიურ-მეთოდური დახელოვნებისათვის
საჭირო მუშაობას.

მიუხედავად ამისა ქ. ფოთის შესწავლილ სკოლების მუშაობაში
ადგილი აქვს მთელ რიგ ნაკლოვანებებს:

1. ქალთა I, ვაჟთა I და ქალთა III საშუალო სკოლების შენო-
ბებს აკლია ფანჯრის მინები. ქალთა III საშუალო სკოლის შენობის
სახურავი დაზიანებულია, რის გამოც შესასვლელსა და დერეფნებში
წყალი ჩამოდის.

2. ქალთა III საშუალო სკოლას არა აქვს სასწავლო კაბინეტე-
ბი, სკოლის ბიბლიოთეკა მეტად ღარიბია. ეს გარემოება აფერხებს
სწავლებაში თვალსაჩინოებისა და მოსწავლეთა-კლსგარეშე კითხვის
საქმეს.

3. ქალთა მე-3 საშუალო სკოლის ზოგიერთი კლასის ხელმძღვა-
ნელი (ყურაშვილი, რესკუტოვა, გოგინავა და სხვები) არ იცნობენ
სკოლის შესახებ არსებულ დადგენილებებსა და სახელმძღვანელო
დოკუმენტებს, ჯეროვან ყურადღებას არ აქცევენ სასწავლო-სააღმზრ-
დელო მუშაობის აგეგმვა-აღრიცხვას, მათი სასწავლო-სააღმზრდელო
მუშაობის გეგმა არ ასახავს სკოლის წინაშე მდგომ მიზან-ამოცანებს,
არ არის გათვალისწინებული სააღმზრდელო კლასში სასწავლო-სააღ-
მზრდელო მუშაობის გაუმჯობესებისათვის საჭირო ღონისძიებანი
და სხვ.

4. ქართული ენისა და ლიტერატურის ზოგიერთი მასწავლებე-
ლი არა დამაკმაყოფილებლად მუშაობს:

ვაჟთა I საშუალო სკოლის ქართული ენისა და ლიტერატურის
მასწავლებელი თ. ჩხარტიშვილი გაკვეთილისათვის არ ემზადება

საფუძვლიანად, გაკვეთილს ორგანიზაციულ-მეთოდოლოგიური თვალსაზრისით ვერ ატარებს სწორად. ჯეროვან ყურადღებას არ აქცევს მოსწავლეთა მიერ გრამატიკისა და ლიტერატურული მასალის ნებულად შეთვისებას, რის გამოც VIII კლასის მოსწავლეებმა არამტკიცედ იციან განვლილი მასალა ქართულ ენასა და ლიტერატურაში. ამ კლასის მოსწავლეთა ზეპირი და წერიტი მეტყველების დონე დაბალია, ისინი ვერ ერკვევიან ზოგიერთ ცნებებსა და გამოთქმებში. მაგ. მათ ვერ განმარტეს, თუ რას ნიშნავს: „ქორ-შეგარდნო მთისაო“, „ვახტანგ მეფე ღმერთს უყვარდა, ციდან შემოესმა რეკა, იალბუზზე ფეხი შესდგა, დიდმა მთებმა იწყეს დრეკა“. ასევე ვერ განმარტეს, თუ როგორ აღამიანს ეწოდება ბრძენი და სხვა.

საკლასო და საკონტროლო წერიტი სამუშაოები VIII და IX კლასებში ჩატარებულია მხოლოდ ორ-ორჯერ. მოსწავლეთა წერიტი ნამუშევრები არ არის გასწორებული გულდასმით. გასწორებულ წერიტი ნამუშევრებში ბევრია გაუსწორებლად დარჩენილი შეცდომები. ამავე სკოლის ქართული ენის მასწავლებელი ქ. თავაძე არასაკმაო ყურადღებას აქცევს V კლასში მოსწავლეთა ვარჯიშს გრამატიკულ მასალაზე. მოსწავლეებმა განვლილი მასალა არამტკიცედ იციან.

I კლასის მასწავლებელი ელ. შეროზია ქართული წერა-კითხვის სწავლებისას ვერ იყენებს ანალიზურ-სინთეზურ მეთოდსა და თვალსაჩინოებას.

არადამაკმაყოფილებლად არის დაყენებული ქართული ენისა და ლიტერატურის სწავლება III რუსულ საშუალო სკოლაში (მასწავლებლები ორაგველიძე და ბ. ხუბუა.) მასწავლებელი ხუბუა არასაფუძვლიანად ერკვევა არაქართულ სკოლაში ქართული ენის სწავლების მეთოდებს; ლიტერატურული მასალის დამუშავებისას მიმართავს მხოლოდ თარგმნით მეთოდს, ყოველ ცნებასა და გამოთქმას თარგმნის რუსულ ენაზე, არ ამოწმებს იმას, ესმით თუ არა მოსწავლეებს ტექსტის სიტყვები და ცნებები; ახალი სიტყვებისა და ცნებების განმარტებისათვის არ იყენებს სინონიმებს. მოსწავლეთა ცოდნის დონე დაბალია.

5. ვ. ე. თა I საშუალო სკოლის XI კლასის მოსწავლეებმა არადამაკმაყოფილებლად იციან განვლილი მასალა რუსულ ენაში (მასწ. ნ. ქავთარაძე), მოსწავლეთა უმრავლესობას არ ეხერხება მეტყველების დროს მხოლოდობითისა და მრავლობითის შეთანხმება. სქესის მაჩვენებელი დაბოლოებანი. მახვილისა და რბილი ნიშნების მართებულად ხმარება და სხვა.

მ. ი. ლერმონტოვის პოემა „მწირის“ შინაარსის გადმოცემისას მოსწავლეებმა დაუშვეს ასეთი უმართებულო გამოთქმები: „Свою край“, „Две кусты“, „Поступил этого школу“, „При царствование Николаю первому“, „Дейсвовать Лермонтова“ და სხვა მრავალი.

პოემის ცალკე ადგილები მოსწავლეებმა იციან ზეპირად, მაგრამ არ ეხერხებათ მხატვრული კითხვა. ვერცერთმა მოსწავლემ ვერ დაასახელა თუ რომელი გზით მოდიოდა რუსეთის არმიის გენერალი თბილისში, სად არის ის მონასტერი, რომელშიაც მოათავსა მან ტყვე ბავშვი და სხვა.

ნიწოშვილის უბნის დაწყებითი სკოლის რუსული ენის მასწავლებელი ტ. ვეკუა არასაკმაოდ არის გარკვეული დაწყებით კლასებში რუსული ენის სწავლების მეთოდებში. ის არასაკმაო ყურადღებით ეპყრობა მოსწავლეთა მიერ რუსული ცნებებისა და სიტყვების შეგნებულად შეთვისებისა და გამოთქმის სისწორის საქმეს.

6. ცუდად მუშაობს ვაჟთა პირველი საშუალო სკოლის ისტორიის მასწავლებელი მიქაბერიძე; ის არ ემზადება გაკვეთილებისათვის, თვალსაჩინოებას იყენებს არასწორად და გაკვეთილებს ვერ ატარებს მიმზიდველად და შინაარსიანად, ყოველივე ამის გამო მოსწავლეთა ცოდნის დონე მეტად დაბალია: IX კლასის მოსწავლეებმა მასწავლებლის დახმარებითაც კი ვერ შესძლეს ისტორიული მასალის დალაგებით გადმოცემა, ისინი უხეშ შეცდომებს უშვებენ ქრონოლოგიაში, მათ არ ეხერხებათ რუკაზე ორიენტირება და ისტორიული ადგილების ჩვენება, სუსტი წარმოდგენა აქვთ XVIII საუკუნის მეორე ნახევრის რუსეთის კულტურაზე, არ იციან ვინ იყო მ. ვ. ლომონოსოვი, ვერ ერკვევიან პეტრე პირველის მემკვიდრეების კოლონიურ და ეკატერინე მეორის საგარეო პოლიტიკაში; ვერ შესძლეს გადმოცემა იმისა, თუ როგორ და როდის მოხდა პოლონეთის პირველი განაწილება და სხვ.

არადამაკმაყოფილებელია V, VI კლასების მოსწავლეთა ცოდნა ისტორიაში (მასწავლებელი ზ. დარჯანია), V კლასის მოსწავლეებს არა აქვთ მასალის დალაგებულ ტხრობით გადმოცემისა და ისტორიული რუკის კითხვის ჩვევები. ისინი ვერ ერკვევიან ისტორიულ ტერმინებში: „ფარაონი“, „იეროგლიფი“ და სხვ. მოსწავლეთა უმ-

რავლესობამ ვერ აღწერა ძველი ეგვიპტის ბუნება, ვერ გადმოსცნა
თუ როდის მოხდა ნომების გაერთიანება; მოსწავლეებს არა აქვთ
საფუძვლიანი წარმოდგენა ძველი ეგვიპტის კულტურაზე, არამედ
II მმართველობაზე და სხვ.

VI კლასის მოსწავლეებს არ ეხერხებათ მასალის დალაგებით,
თანმიმდევრობით გადმოცემა, ტერმინების „დიქტატორი“, „კონსუ-
ლი“, „ტრიბუნი“, „გლადიატორი“ და სხვათა განმარტება. გამოძა-
ხებულმა მოსწავლეებმა ვერ აღწერეს ძველი იტალიის ბუნება, მათ
არ ესმით სერვიუს ტულიუსის რეფორმების მნიშვნელობა, არ იციან
თუ როგორი სახელმწიფო წყობილება იყო კართაგენში, არასაფუძვ-
ლიანად იციან პუნიკური ომის გამომწვევი მიზეზები, ამ ომის მსვლე-
ლობა და სხვ.

ქ. ფოთის ქალთა III საშუალო სკოლაშიც არადამაკმაყოფი-
ლებლად მიმდინარეობს ისტორიის სწავლება (მასწავლებლები ნიკო-
ნენკოვა და სტატივკო).

ამ სკოლის VI კლასის მოსწავლეები ვევ ერკვევიან ძირითად
საკვანძო საკითხებში, როგორიცაა: ძველი იტალიელი ტომების ყო-
ფაცხოვრება, პუნიკური ომის მიზეზები, კართაგენის დაცემა, პატ-
რიციებისა და პლებების ბრძოლა, იტალიისა დაპყრობა და სხვ.
მოსწავლეთა ნაწილს არასხკმაო სიზუსტით ესმის ისტორიული ტერ-
მინები.

VIII კლასის მოსწავლეებს (მასწავლებელი სტატივკო) არ შეუძ-
ლიათ მასწავლებლის დაუხმარებლად მასალის თხრობა, მათ არ
ეხერხებათ რუკაზე ორიენტირება; ისტორიული მასალის გადმოცემი-
სას ვერ იცავენ ქრონოლოგიას; არ იციან თუ სად ცხოვრობდნენ
სლავთა ტომები, წარმოდგენა არა აქვთ იმაზე, თუ როგორ მოხდა
აღმოსავლეთ სლავიანთა გაერთიანება კიევის ხელისუფლების ქვეშ;
მოსწავლეთა დიდი უმრავლესობა ვერ ერკვევა კიევის სამთავროს
დაცემის მიზეზებში, ქრისტიანობის პროგრესიულ როლში და სხვ.

7. ვაჟთა I საშუალო და ქალთა I საშუალო სკოლების ბიო-
ლოგიის მასწავლებლები ა. ხომერიკი და შ. ჩხენკელი ბოტანიკის,
ზოოლოგიისა, ადამიანის ანატომიისა და ფიზიოლოგიის სწავლებისას
არასაკმაოდ იყენებენ თვალსაჩინოებას, არ ატარებენ ექსკურსიებს
ბუნებაში, კოლმეურნეობის ბაღ ბოსტანში, მეცხოველეობისა და მეფ-
რინველეობის მერმებში, რის გამოც მოსწავლეთა ცოდნა ბოტანიკასა
და ზოოლოგიაში ფორმალურ ხასიათს ატარებს და მოწყვეტილია
სასოფლო-სამეურნეო პრაქტიკას.

ქალთა I საშუალო სკოლის V კლასის მოსწავლეებმა (მოსწავლე-ბელი შ. ჩხენკელი) გავლილი მასალიდან ვერ განმარტეს თესლის ცნება. ისინი ერთმანეთში ურევვენ ცნებებს „თესლი და ნაყოფი“, თესლის აღმოცენებისათვის საჭირო პირობები: სითბო, ტენიანობა და სხვა მოსწავლეთა ნაწილს ბუნდოვანად აქვს წარმოდგენილი; გამოძახებულმა მოსწავლეებმა ვერ განმარტეს თუ რას ეწოდება ტემპერატურის მინიმუმი, მაქსიმუმი და ოპტიმუმი, თესლის აგებულება და შედგენილობა არა აქვთ ნათლად წარმოდგენილი, ლობიოს თესლის ცალკე ნაწილების ფუნქციები არამტკიცედ იციან, მოსწავლეთა ნაწილმა ვერ განმარტა, თუ როგორ მიმდინარეობა თესლის სუნთქვა გაღვივება-აღმოცენების პროცესში. ცდები თესლის შედგენილობის გამოკვლევაზე არ არის ჩატარებული.

ახალი მასალა: სათესლე მასალის შერჩევა მოსწავლეებელმა კარგად დაამუშავა.

ბოტანიკის კურსის არამტკიცე ცოდნა გამოამჟღავნეს ამავე სკოლის VI კლასის მოსწავლეებმაც. მოსწავლეთა უმრავლესობას არა აქვს ნათელი წარმოდგენა მცენარეთა სისტემატიკური ჯგუფების მორფოლოგიურ ანატომიურსა და ბიოლოგიურ თავისებურებაზე, ბუნდოვანი წარმოდგენა აქვს კ. ლინეის სისტემატიკის მნიშვნელობაზე, ხელოვნურსა და ბუნებრივ სისტემატიკაზე და სხვ. ყოველივე ეს იმით აიხსნება, რომ სწავლებაში არ არის გამოყენებული თვალსაჩინოება, რომ არ წარმოებს შესწავლილი მასალის ისტორიულ ასპექტში გაშუქება.

ვაეთა I საშუალო სკოლის VIII კლასში (მოსწავლებელი ა. ხომერიკი) მოსწავლეთა დიდმა ნაწილმა არამტკიცედ იცის ადამიანის ანატომიასა და ფიზიოლოგიაში გავლილი მასალა; ვერცერთმა გამოძახებულმა მოსწავლემ ვერ განმარტა უჯრედის ცნება (უჯრედის ფორმა, მისი მთავარი ნაწილები და უჯრედის შედგენილობა; მოსწავლეები განმარტავენ, რომ გარსი არ არის უჯრედის ძთავარი ნაწილი, მაგრამ ვერ ახერხებენ ამ დებულების დასაბუთებას, მათ ვერ აღწერეს უჯრედის არა პირდაპირი გაყოფის პროცესი და მისი სტადიები; ბევრმა მოსწავლემ არ იცის, რომ უჯრედში არის ცენტროზომა და ქრომოზომები, არ იცის ქრომოზომათა რაოდენობის მუდმივობის კანონი და ქრომოზომათა რედუქციის მნიშვნელობა. მოსწავლეებმა ასევე არასაფუძვლიანად იციან თუ რას ეწოდება ცხოველური ქსოვილი, მათი სახეები და თითოეული ქსოვილის ფუნქცია და მნიშვნელობა ადამიანის ორგანიზმის ცხოველმყოფელობისათვის.

ახალი მასალა: რიტმისა და დატვირთვის მნიშვნელობა კუნთების მუშაობისა და დაღლილობისათვის მასწავლებელმა ახსნა ისე, რომ არ განუმარტავს, თუ რას ეწოდება რიტმი, რა იგულისხმება დატვირთვაში და სხვა.

საშინაო დავალება მოსწავლეებს არ მისცა საჭირო განმარტებით, არ დაუსახელა თუ რისთვის მიეცემა მთავარი ყურადღება, რა დაეხატათ ან დაეხაზათ, მან მხოლოდ უთხრა კლასს: "სახემძღვანელოში დაისწავლეთ § 36—37 პარაგრაფამდე".

8. თვალსაზრისით ხარვეზები ახასიათებს ქალთა III რუსულ საშუალო სკოლის გეოგრაფიის მასწავლებელ ლ. სიდორენკოს მუშაობას, ის ჯეროვან ყურადღებას არ აქცევს მოსწავლეთა ვარჯიშს რუკაზე და გეოგრაფიული ცნებებისა და სახელების მოსწავლეთა მიერ შეგნებულად შეთვისებას.

VI კლასის მოსწავლეთა უმრავლესობამ არ იცის, რომ ინგლისს ამავე დროს დიდი ბრიტანეთი ეწოდება, ვერ სთქვა, რომ ქ. ლონდონი მდინარე ტემზაზე მდებარეობს. ვერ დაასახელა ინგლისის მთავარი ქალაქები, მოსახლეობის რაოდენობა და სხვა; ვერც ერთმა მოსწავლემ ვერ მოიყვანა იმის დამამტკიცებელი საბუთი, რომ ინგლისის კუნძულები წარსულში შეერთებული იყვნენ ევროპის მატერიკთან და სხვ. გაკვეთილი ორგანიზაციულ-მეთოდოლოგიური თვისაზრისით არასწორად ჩატარდა. საშინაო დავალების შესრულების შემოწმებისას მასწავლებელმა არ მოითხოვა მოსწავლეებისაგან გაკვეთილის მასალის დაკავშირება წინადავლილ შესაბამის მასალასთან, ახალი გაკვეთილის ახსნისას არ მოახდინა მოსწავლეთა მიერ მასალის შეთვისების შემოწმება. არ ჩაატარა ცოდნის დამამტკიცებელი მუშაობა; ისე გადავიდა წინადავლილის განმეორებაზე, ხოლო შემდეგ ისევ დაუბრუნდა ახლად ახსნილი მასალის შეთვისების შემოწმებას. დავალება მისცა კლასს შუა გაკვეთილზე და ისიც ზერეღედ.

ნაკლოვანებათა გამოსწორების მიზნით საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს გადაყვებითი და საშუალო სკოლის სამმართველო საჭიროდ სთვლის ფოთის საქალაქო განათლების განყოფილებაში, სკოლის დირექტორმა (გამგეგმმა) და მასწავლებლებმა გაატარონ შემდეგი ღონისძიებანი:

I. სკოლის დირექტორებმა:

1. საყოველთაო-სავალდებულო სწავლების კანონის განხორციელების უზრუნველსაყოფად 10 დღის ვადაში ჩაატარონ სკოლის ასა-

კის ბავშვთა და მოზარდთა აღრიცხვა, გამოავლინონ სკოლის გარედ დარჩენილები და ჩააბან ისინი შესაბამის კლასებში; განუხრებელი კონტროლი დააწესონ კომუნალურ სახლების მართვით მუშაობის საუწყებო სახლების კომენდატებისა და კერძო სახლმფლობელთა მიერ საქართველოს სსრ სახალხო კომისართა საბჭოს მიერ 1943 წლის 28 დეკემბრის დადგენილებით № 1756 დამტკიცებული ინსტრუქციის შესრულების მიმდინარეობაზე; საყოველთაო-სავალდებულო სწავლების კანონის განხორციელების საკითხი განიხილონ პედაგოგიურ საბჭოს უახლოეს სხდომაზე და დასახონ ისეთი ღონისძიებანი, რაც ნამდვილად უზრუნველყოფს მოსწავლეთა მიერ გაკვეთილების უმიზეზოდ გაცდენისა და გაკვეთილებზე დაგვიანების შემთხვევების აღმოფხვრისა და მოსწავლეთა მთელი კონტინგენტის შენარჩუნებას სკოლაში.

2. მიიღონ საჭირო ზომები და უმოკლეს დროში უზრუნველყოფონ სკოლების შენობების ფანჯრებში მინების ჩასმა, ქალთა მე-3 რუსული საშუალო სკოლის შენობის სახურავის შეკეთება.

3. მასწავლებელთა იდეურ-პოლიტიკური მომზადების ღონისამაღლებსა და პედაგოგიურ-მეთოდოლოგიური დახელოვნების საქმისათვის ხელის შეწყობის მიზნით სასკოლო ბიბლიოთეკები შეავსონ მარქსიზმის კლასიკოსების შრომებით, პედაგოგიკური, მეთოდოლოგიური და ფსიქოლოგიური ლიტერატურით, პერიოდულად მოაწიონ მასწავლებელთათვის ლექციები, მოხსენებები, სემინარული მუშაობა.

4. სკოლებში აღმზრდელობითი მუშაობის შემდგომი გაუმჯობესების მიზნით მეტი ხელმძღვანელობა და კონტროლი დააწესონ კლასის ხელმძღვანელთა მუშაობაზე, გულდასმით შეამოწმონ კლასის ხელმძღვანელთა სასწავლო-სააღმზრდელო მუშაობის გეგმების შინაარსი და დასახულ ღონისძიებათა სკოლის წინაშე მდგარ ამოცანებისადმი შესაბამისობა, პერიოდულად მოიწვიონ კლასის ხელმძღვანელთა თათბირები, ყოველმეოთხედში მოისმინონ პედაგოგიური საბჭოს სხდომაზე მათ მიერ ჩატარებული მუშაობის ანგარიში და დასახონ ისეთი ღონისძიებანი, რაც უზრუნველყოფს სკოლაში აღმზრდელობითი მუშაობის გაუმჯობესებასა და მოსწავლეთა კომუნისტურად აღზრდას.

5. სისტემატური კონტროლი დააწესონ მასწავლებელთა მიერ ცალკე კლასებსა და საგნებში სასწავლო მასალის გეგმით გათვალისწინებული თანამიმდევრობით გავლაზე და წინაწლებში გავლილის განმეორებაზე. სასწავლო მასალის გავლილისა და წინად გავლილის განმეორების საქმეში განუხრებლად იხელმძღვანელონ საქართველოს

სსრ განათლების სამინისტროს პროგრამებით 1946/47 სასწავლო წელს საშუალო სკოლის პროგრამებით მუშაობის შესახებ გამოქვეყნებულ მითითებათა და ბრძანებით.

6. გააუმჯობესონ მეთოდოლოგიური მუშაობა, დაწყებითი კლასების მასწავლებელთა მეთოდოლოგიური გაერთიანებისა და V—XI კლასების მასწავლებელთა საგნობრივი კომისიების მუშაობას გაუწიონ სისტემატური და ქმედითი დახმარება-ხელმძღვანელობა, მათი მუშაობის საკითხი პერიოდულად მოისმინონ პედაგოგიური საბჭოს სხდომაზე და ვახადონ ისინი სკოლაში მეთოდოლოგიური მუშაობის ხარისხის ნამდვილად გაუმჯობესებისათვის მომქმედ რგოლებად.

სისტემატურად და გეგმიანად ჩაატარონ ღია გაკვეთილები, გულდასმით შეისწავლონ და დაამტკიცონ ჩასატარებელი ღია გაკვეთილის გეგმა-კონსპექტი და მასწავლებელთა ფართო მასალების მონაწილეობით მოაწყონ ჩატარებული ღია გაკვეთილის გარჩევა.

7. საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს მიერ დამტკიცებულ ახალი დებულების საფუძველზე გარდაქმნან პედაგოგიური საბჭოს მუშაობა. პედაგოგიური საბჭოს სხდომებზე მოისმინონ მხოლოდ სასწავლო-სააღმზრდელო ხასიათის საკითხები, დასახონ კონკრეტული ღონისძიებანი და ყოველდღიური კონტროლი დააწესონ მათს შესრულებაზე.

8. მიიღონ გადამჭრელი ზომები სკოლების სასწავლო-მატერიალური ბაზის განმტკიცებისათვის. სასწავლო კაბინეტები შეავსონ საჭირო ხელსაწყო-იარაღებით და სხვა დიდაქტიკური მასალით, სისტემატური კონტროლი დააწესონ მასწავლებელთა მიერ სწავლებაში თვალსაჩინოების მიზანშეწონილად გამოყენებაზე, ფიზიკის, ქიმიის და ბიოლოგიის სწავლებისას ცუდებისა და დაკვირვებებისა, ლაბორატორიულ პრაქტიკული მუშაობის დანერგვაზე და მოსწავლეთა პრაქტიკულ საქმიანობისათვის რამდენადმე მოზადების მიზნით ცალკე სასწავლო დისციპლინების სწავლების ორგანულად დაკავშირებაზე სახალხო მეურნეობის შესაბამის დარგებთან.

9. მოსწავლეთა ზეპირი და წერილი კულტურის დონის ამაღლების მიზნით სისტემატური ხასიათი მისცენ მოსწავლეთა წიგნზე მუშაობას, კლასგარეშე კითხვას, წერილი სამუშაოების სახეებისა და ნორმების მტკიცედ დაცვას, საწერი თემების სწორად შერჩევასა და მოსწავლეთა წერილი ნაშრომების გულდასმით გასწორებასა და შეფასებას. პირადად შეამოწმონ მოსწავლეთა მუშაობა ამ მიმართულებით, გაეცნონ და შეისწავლონ მოსწავლეთა წერილი ნაშრომები, საკითხი პერიოდულად განიხილონ პედაგოგიურ საბჭოს სხდომაზე და დასახონ საჭირო ღონისძიებანი.

10. გააძლიერონ ხელმძღვანელობა და კონტროლი რუსული ენისა და ლიტერატურის სწავლების მიმდინარეობაზე. ვაჟთა I საშუალო სკოლის XI კლასის მოსწავლეთა მიერ რუსული ენის სწავლარაგებით გათვალისწინებულ მასალის საფუძვლიანად შეთვისების საკითხი განხილული იქნას პედაგოგიური საბჭოს უახლოეს სხდომაზე და დაისახოს ისეთი ღონისძიებანი, რაც ნამდვილად უზრუნველყოფენ მოსწავლეთა ცოდნის დონის გადაჭრით ამაღლებას. ნინოშვილის უბნის დაწყებითი სკოლის გამგემ—ტ. კარაქემ ყოველდღიური ხელმძღვანელობა გაუწიოს რუსული ენის მასწავლებელ ტ. ვეკუას და დასახოს მისი პედაგოგიურ-მეთოდოლოგიური დახელოვნებისათვის საჭირო ღონისძიებანი.

10. ქალთა მე-3 რუსული საშუალო სკოლის დირექტორმა ა. აბდუშელიშვილმა სისტემატური კონტროლი გაუწიოს ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებლების ე. ორაგველიძისა და ხუბუას მუშაობას, გაკვეთილების მოსმენით პირადად შეამოწმოს მოსწავლეთა ცოდნის დონე, ათი დღის ვადაში მოისმინოს პედაგოგიურ საბჭოს სხდომაზე ქართული ენის და ლიტერატურის სწავლების მდგომარეობა და დასახოს საგნის სწავლების ხარისხის გაუმჯობესებისა და მოსწავლეთა ცოდნის დონის ამაღლებისათვის საჭირო ღონისძიებანი.

11. ვაჟთა I საშუალო სკოლის დირექტორმა ა. ნაცვლიშვილმა პირადად შეამოწმოს სამოქალაქო ისტორიის მასწავლებელ მიქაბერიძის მუშაობა, საკითხი-განიხილოს პედაგოგიური საბჭოს უახლოეს სხდომაზე და დასახოს სამოქალაქო ისტორიის სწავლების ხარისხის გადაჭრით გაუმჯობესებისათვის საჭირო ღონისძიებანი.

12. ყველა სკოლის დირექტორმა გააძლიეროს ხელმძღვანელობა მოსწავლეთა სასკოლო ორგანიზაციებზე; საჭირო ღონისძიების გატარებით უზრუნველყოს პიონერთა რაზმის შეკრებაზე კლასის ხელმძღვანელთა დასწრება.

13. ხუთი დღის ვადაში განიხილონ პედაგოგიურ საბჭოს სხდომაზე სასკოლო დოკუმენტების წარმოებისა და მოვლა-პატრონობის საკითხი. პირადად შეამოწმონ საკლასო ჟურნალების წარმოების მდგომარეობა და უზრუნველყონ მასწავლებელთა მიერ საკლასო ჟურნალში მოსწავლეთა სახელისა და გვარის, გაკვეთილების ცხრილის ცოდნის შეფასების ნიშნებისა და საშინაო დავალების ფაქიზად და ზუსტად ჩაწერა.

14. დაწესებული რაოდენობით მოისმინონ მასწავლებელთა გაკვეთილები, გულდასმით შეამოწმონ გაკვეთილების ორგანიზაციულ-მეთოდოლოგიური მხარე, საფუძვლიანად შეისწავლონ მასწავლებელთა მიერ სწავლებაში თვალსაჩინოების გამოყენება, სასწავლო მასალის ორგანიზულად დაკავშირება და გამოყენება მოსწავლეთა კომუნისტურად აღზრდისათვის, თეორიისა და პრაქტიკის იმგვარად დაკავში-

რება ერთმანეთთან, რომ ეს უზრუნველყოფდეს მოსწავლეთა მიერ მეცნიერებათა საფუძვლების შეგნებულად შეთვისებას და თეორიული ცოდნის პრაქტიკულ ცხოვრებაში გამოყენებისათვის საჭირო ჩვევების გამომუშავებას; გამოავლინონ მოწინავე მასწავლებლები და პედაგოგიურ საბჭოს სხდომაზე მოსმენილი გაკვეთილების ანალიზის ჩატარებისას განაზოგადონ მათი პედაგოგიური მუშაობა.

II. ცალკე სასწავლო დისციპლინების მასწავლებლებმა:

1. საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს პროგრამებისა 1946/47 სასწავლო წელს საშუალო სკოლის პროგრამებით მუშაობის შესახებ შემუშავებულ მითითებათა და წინად გავლილი მასალის განმეორების შესახებ განათლების მინისტრის ბრძანების № 2167 განუხრელად გატარებით უზრუნველჰყონ:

I. სასწავლო მასალის სწავლების თანამიმდევრულობა, სრულად გავლა და მისი მაქსიმალურად გამოყენება მოსწავლეთა კომუნისტურად აღზრდისათვის;

II. მოსწავლეთა მიერ პროგრამებით გათვალისწინებულ სასწავლო მასალის საფუძვლიანად შესწავლა, თეორიული ცოდნის პრაქტიკულ საქმიანობაში გამოყენებისათვის საჭირო ჩვევების გამომუშავება მოსწავლეებში და ზეპირი და წერიითი მეტყველების კულტურის დონის მაქსიმალურად ამაღლება, აზისათვის:

ა) საფუძვლიანად მოემზადონ ყოველი გაკვეთილისათვის, წინასწარ შეარჩიონ გაკვეთილისათვის განკუთვნილი მასალის დამუშავებისათვის საჭირო მეთოდები, ხერხები, თვალსაჩინო-დიდაქტიკური მასალა და შეადგინონ გაკვეთილის ჩატარების გეგმა;

ბ) განსაკუთრებული ყურადღება მიაქციონ და მეტი პასუხისმგებლობით მოეკიდონ გაკვეთილის, როგორც სწავლების ძირითადი ფორმის, ორგანიზაციულ-მეთოდოლოგიური თვალსაზრისით სწორად ჩატარებას; გულდასმით შეამოწმონ მოსწავლეთა მიერ საშინაო დავალების შესრულება, საფუძვლიანად შეაფასონ მოსწავლეთა ცოდნა და ცოდნის შეფასების ნიშნები აუცილებლად ჩასწერონ საკლასო ჟურნალში, ახალი მასალის გავლისას სისტემატური ხასიათი მისცენ წინად გავლილის განმეორება-განმტკიცებას; გაკვეთილის პროცესში მუშაობაში ჩააბან მოსწავლეთა მთელი შემაღდგენლობა, პირადი მაგალითით აღზარდონ მოსწავლეებში შრომის ჩვევები, მტკიცეებისყოფა, ბოლშევიკური ხასიათი და ნაკისრ ვალდებულებათა შესრულებისადმი მაღალი პასუხისმგებლობა.

სწავლებაში მაქსიმალურად გამოიყენონ თვალსაჩინოება, ჩაატარონ ცდები, დაკვირვებები, პრაქტიკულ-ლაბორატორიული მუშაობა და სასწავლო ხასიათის ექსკურსიები;

გეოგრაფია
საქართველო

გ) დადგენილი რაოდენობით ჩაატარონ წერიითი სამუშაოები, მზარდი თანამიმდევრობით შეასრულებინონ მოსწავლეებს წერიითი სამუშაოს სხვადასხვა სახეები. საფუძვლიანად შეამოწმონ, გაასწორონ და შეაფასონ მოსწავლეთა წერიითი ნამუშევრები;

დ) დააწესონ ყოველდღიური ხელმძღვანელობა და კონტროლი მოსწავლეთა წიგნზე მუშაობაზე, სისტემატურად ამუშაონ ისინი ლიტერატურულ ტექსტზე, პრაქტიკული ხასიათის სავარჯიშოებზე, ცალკე სასწავლო დისციპლინების მიხედვით შეურჩიონ მოსწავლეებს კლასგარეშე საკითხავი ლიტერატურა და მისცენ მოსწავლეებს მასზე ნაყოფიერი მუშაობისათვის საჭირო რჩევა-დარიგებანი;

ე) ვაჟთა I საშუალო სკოლის მასწავლებლებმა მ. ჩხარტიშვილმა და ქ. თავაძემ სისტემატურად იმუშაონ საკუთარი მეთოდოლოგიური კვალიფიკაციის ამოღებაზე, დაეუფლონ გაკვეთილის ჩატარების მეთოდოლოგიას და უზრუნველყოფნ ქართული ენისა და ლიტერატურის სწავლების ხარისხის გაუმჯობესება და მოსწავლეთა ცოდნის გადაჭრით ამოღება;

ქალთა III რუსული საშუალო სკოლის ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებლებმა ე. ორაგველიძემ და ბ. ხუბუამ გადაჭრით გააუმჯობესონ საგნის სწავლების ხარისხი, ქართული ცნებები, ცალკე სიტყვები და წინადადებების ახსნა-განმარტება აწარმოონ თვით ქართულ ენაზე, მაქსიმალურად გამოიყენონ სინონიმები, ქართული გამოთქმების რუსულად თარგმნას მიმართონ მხოლოდ მაშინ, როცა გამოთქმების თავისებურების გამო ძნელი გახდება შესატყვისი ქართული სიტყვის მოშველება; სისტემატური ხასიათი მისცენ სალექსიკონო მუშაობას, ავარჯიშონ მოსწავლეები ტექსტზე; გრამატიკული წასალა დაამუშაონ ლიტერატურულ მასალასთან კავშირში, წერიითი სამუშაოები ჩაატარონ სისტემატურად.

ვ) ვაჟთა I საშუალო სკოლის რუსული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებელმა ქავთარაძემ, სკოლის დირექტორთან შეთანხმებით, დასახოს ისეთი ღონისძიებანი, რაც უზრუნველყოფს XI კლასის მოსწავლეების მიერ რუსული ენის პროგრამებით გათვალისწინებულ მასალის საფუძვლიანად შეთვისებას;

ი) ამავე სკოლის სამოქალაქო და ქალთა მესამე რუსული საშუალო სკოლის ისტორიის მასწავლებელმა მიქაბერიძემ, დარჯანიამ, ნიკონენკოვამ და სტატივკომ გადაჭრით გააუმჯობესონ საგნის სწავლების ხარისხი და უზრუნველყოფნ მოსწავლეთა მიერ ისტორიული

მოვლენების სწორად და შეგნებულად დასწავლა, ქრონოლოგების ცოდნა და რუკის კითხვის ჩვევების გამომუშავება. სამოქალაქო ისტორიის სწავლებისას განუხრელად იხელმძღვანელონ სსრ კავშირის სახკომსაბჭოსა და საკავშირო კპ (ბ) ცენტრალური კომიტეტის 1934 წლის 16 მაისის დადგენილებით „სსრ კავშირის სკოლებში სამოქალაქო ისტორიის სწავლების შეიახებ“;

თ) ქალთა I საშუალო და ვაჟთა I საშუალო სკოლების ბიოლოგიის მასწავლებლებმა შ. ჩხენკელმა და ა. ხომერიკმა საგნების სწავლებაში მაქსიმალურად გამოიყენონ თვალსაჩინოება, ცდები, დაკვირვებები, პრაქტიკულ-ლაბორატორიული მუშაობანი, ჩაატარონ ექსკურსიები კოლექტიურ და საბჭოთა მეურნეობებში და გააცნონ მოსწავლეებს კოლექტიური მეურნეობის ცალკე დარგების პრაქტიკული საკითხები და მიადწიონ მოსწავლეთა მიერ ბოტანიკის, ზოოლოგიის, ადამიანის ანატომია-ფიზიოლოგიის და დარვინიზმის საფუძვლების კურსის ისე საფუძვლიანად შესწავლა, რომ მოსწავლეებში მტკიცე საფუძველი ჩაეყაროს ბუნების შესახებ დიალექტიკურ-მატერიალისტურ სოფლმხედველობისა და საბუნებისმეტყველო მასალის ცოდნის პრაქტიკულად გამოყენების ჩვევების გამომუშავებას.

III. კლასის ხელმძღვანელებმა:

1. გადაჭრით გააუმჯობესონ სასწავლო-სააღმზრდელო მუშაობის აგეგმვა-აღრიცხვის საქმე, გეგმებში გაითვალისწინონ სააღმზრდელო კლასის თავისებურების შესატყვისი კონკრეტი ღონისძიებანი და აღმზრდელობითი მუშაობას მისცენ თანმიმდევრულად მზარდი ხასიათი.

2. გადაჭრით გააუმჯობესონ კლასგარეშე და სკოლისგარეშე მუშაობა; სისტემატური კონტროლი დააწესონ მოსწავლეთა ქცევაზე სკოლაში და სკოლისგარედ, ხელმძღვანელობა გაუწიონ მოსწავლეთა კლასგარეშე კითხვას, პერაოდულად შეამოწმონ მოსწავლეთა მიერ წაკითხული წიგნის შინაარსის სწორად გაგება-შეთვისება, გეგმაზომიერად მოაწყონ მოსწავლეთა ექსკურსიები, კოლექტიური დასწრება მოსწავლეთა ასაკისა და მომზადების დონის შესაფერ კინოფილმებზე და წარმოდგინებზე, მოაწყონ გასაუბრება კინოფილმისა და პიესის შინაარსის შესახებ.

3. სისტემატური კონტროლი და ხელმძღვანელობა გაუწიონ მოსწავლეთა მუშაობას საგნობრივსა და თვითშემოქმედების წრეებში; გამოავლინონ და წაახალისონ ნიჭით დაჯილდოებული ბავშვები.

და სკოლის ხელმძღვანელობასთან შეთანხმებით დასახონ მათი შემდგომი მუშაობის გაუქმობებისა და უნარის განვითარებისათვის შესაბამისი ღონისძიებანი.

4. გეგმაზომიერად წარმართონ მშობელთა შორის მუშაობა, მოაწყონ მშობელთათვის ლექციები, მოხსენებები და გასაუბრებანი ბავშვთა სწავლა-იღვრის საკითხებზე.

განათლების განყოფილებაში:

1. ათი დღის განმავლობაში შეადგინოს მასწავლებელთა იდეო-პოლიტიკური მომზადების დონის ამოღებისა და პედაგოგიკურ-მეთოდოლოგიური დახელოვნების კალენდარული გეგმა და მოაწყონ მასწავლებელთათვის მეცნიერული ხასიათის ლექცია-მოხსენებები, თეორიული გასაუბრებანი და სემინარული მუშაობა;

2- მიიღოს ზომები სკოლების სასწავლო მატერიალური ბაზის განმტკიცებისათვის; ხელმძღვანელ ორგანოების დახმარებით უმოკლეს ვადაში უზრუნველჰყოს სასკოლო შენობების ზამთრის სეზონისათვის მომზადება, — ფანჯრის მინების ჩასმა, ღუმელების წესრიგში მოყვანა, სათბობი მასალის მომზადება და მის მოვლა-პატრონობა და მიზნობრივი გამოყენება; განსაკუთრებული ყურადღება მიაქციოს ქალთა III რუსული საშუალო სკოლის შენობის სახურავის შეკეთებას, შეავსოს სკოლების სასწავლო კაბინეტები ხელსაწყო-იარაღებით და სასკოლო ბიბლიოთეკებს საჭირო ლიტერატურით.

3. კიდევ უკრო გააძლიეროს პედაგოგიური კაბინეტისა და ლაბორატორიის მუშაობა, სისტემატური კონტროლი დააწესოს სკოლების სასწავლო-სააღმზრდელი მუშაობის მიმდინარეობაზე, დროულად დაიყვანოს სკოლებამდე სადირექტივო ორგანოების დადგენილებები, ბრძანებები. ცირკულარები და უზრუნველჰყოს მათი განუხრელად შესრულება.

4. პედაგოგიური კაბინეტისა და ლაბორატორიის მუშაკების მეშვეობით პოზიციური დისციპლინების მასწავლებელთათვის პერიოდულად მოაწყოს პრაქტიკული მეცადინეობა სასკოლო ექსპერიმენტის ჩატარების საკითხებზე.

5. აღნიშნული მითითებები დაუზავანოს სკოლის დირექტორებს (გამგეებს), უზრუნველჰყოს მათი განხილვა პედაგოგიურ საბჭოს სხდომაზე და ცხოვრებაში გატარება.

საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს დაწყებითი და საშუალო სკოლების სამმართველო

აფხაზეთისა და აჭარის ასსრ განათლების მინისტრების,
სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიური ოლქის, სპეცალპო და
საკაირონო განათლების განყოფილებათა გამგეობას,
რვაფლიან და სავსალო სკოლების დირექტორებს.

სკოლებში ჩატარებული შემოწმებით და ადგილებიდან მიღებული ცნობებით დასტურდება, რომ საშუალო სკოლის VIII, IX, X და XI კლასებში ადგილი აქვს მოსწავლეთა სკოლებიდან ჩამოშორების, გაცდენა-დაგვიანებისა და გაკვეთილებიდან უნებართვოდ წასვლის ხშირ შემთხვევებს, ასე, მაგალითად. ქ. თბილისის ვაჟთა მეცხრამეტე საშუალო სკოლის VIII, IX, X, XI კლასებიდან მიმდინარე წელს გავიდა 11 მოსწავლე, ქალთა მე-20 სკოლიდან—25 მოსწავლე.

ქალთა მე-15 საშუალო სკოლის უფროს კლასებში სისტემატურად აცდენს გაკვეთილებს 7-8 მოსწავლე. ამავე სკოლის მე-10 კლასის 20 მოსწავლიდან 10, 11 და 12 ოქტომბერს გაკვეთილებს არ ესწრებოდა 10-12 მოსწავლე. ვაჟთა 32-ე საშუალო სკოლის XI კლასის 17 მოსწავლიდან 31/X-ს გაკვეთილებს ესწრებოდა მხოლოდ 9 მოსწავლე. ვაჟთა I, II და მე-15 საშუალო სკოლების IX, X და XI კლასებში ადგილი აქვს გაკვეთილების მასობრივად გაცდენას, გაკვეთილებიდან უნებართვოდ წასვლას და სხვ.

საშუალო სკოლების უფროს კლასებიდან მოსწავლეთა წასვლისა და გაკვეთილების გაცდენების ეს ყოვლად დაუშვებელი შემთხვევები უმთავრესად იმით აიხსნება, რომ სკოლის დირექტორები, სასწავლო ნაწილის გამგეები და მასწავლებლები ჯეროვან ყურადღებას არ აქცევენ უფროს კლასებში სასწავლო აღაზრდელობითი მუშაობის სათანადო სიმართლეს და იყენებას. ამ კლასებში ზოგი მასწავლებლის მიერ ჩატარებული გაკვეთილები არ არის მიმზიდველი და საინტერესო. ხშირ შემთხვევაში ცალკე სასწავლო საგნებში გავლილი მასალის გამოვლენას აწარმოებენ შაბლონურად, ზერეულად, რაც მოსწავლეებში იწვევს სწავლისადმი ინტერესის მოღუწებას და და გულის აცულებას. სკოლებში არ ექცევა სათანადო ყურადღება მოსწავლეთა გაკვეთილებზე დასწრების ზუსტად აღრიცხვის საქმეს. კლასის ხელმძღვანელები საფუძვლიანად არ სწავლობენ მოსწავლეების სკოლაში გამოუცხადებლობისა, გაკვეთილებზე დაგვიანებისა და გაკვეთილებიდან უნებართვოდ წასვლის მიზეზებს და არ იყენებენ იმ ზომებს მოსწავლეთა მიმართ, რაც მოსწავლეთა დასჯისა და წახალისების „შესახებ საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს მიერ დამტკიცებული დირექტივით არის გათვალისწინებული.

რვაწლიან და საშუალო სკოლის VIII, IX, X, და XI კლასებიდან მოსწავლეთა ჩამოშორების შემთხვევების აღიოფხვრისა და ამ კლასების კონტინგენტის მთლიანად შენარჩუნების უზრუნველსაყოფად—გავალბებთ, გაატაროთ შემდეგი ღონისძიებანი:

1. სკოლის დირექტორებთან ერთად, ერთი დეკადის ვადაში შეამოწმეთ VIII, IX, X, და XI კლასებში მოსწავლეთა დასწრების მდგომარეობა, დაახუსტეთ მოსწავლეთა სკოლიდან ჩამოშორებისა და გაკვეთილებზე გამოუცხადებლობის მიზეზები, საკითხი მოისმინეთ პედაგოგიურ საბჭოს სხდომაზე და დასახეთ კონკრეტული ღონისძიებანი ამ დარგში არსებული მდგომარეობის გამოსასწორებლად.

2. საფუძვლიანად შეისწავლეთ ამ კლასებში ცალკე საგნების სწავლებისა და, კერძოდ, გავლილი მასალის გამეორების მდგომარეობა, შემოწმების შედეგები მოცმინეთ პედაგოგიურ საბჭოს სხდომაზე, მასწავლებელთა მეთოდურ თათბირებზე და განათლების სამინისტროს მითითებათა საფუძველზე შეიმუშავეთ ისეთი პრაქტიკული ღონისძიებანი, რომლებიც მასწავლებლებს გაუწევს დახმარებას საგნების სწავლებაში არსებულ დეფექტების უახლოეს დროში გამოსწორების საქმეში.

XI კლასების იმ მოსწავლეთა საკითხი, რომლებიც სამჯერ უმიზეზოდ გააცდენენ სკოლას, განიხილეთ პედაგოგიური საბჭოს სხდომებზე და ისეთები, რომლებიც სუსტად მეცადინეობენ გარიცხეთ სკოლებიდან 3 წლის განმავლობაში სიმწიფის ატესტატზე ექსტერნად გამოცდების ჩაბარების უფლების წართმევით. დანაარჩენი კლასების იმ მოსწავლეთა მიმართ, რომლებიც სკოლის მიერ მიღებული ზომების მიუხედავად, სისტემატურად არღვევენ სასკოლო რეჟიმს, არ იცავენ „მოსწავლეთა წესებს“ და ხელს უშლიან მასწავლებლებს მუშაობაში. მიიღეთ მკაცრი ზომები, სკოლიდან გარიცხვამდეც-კი.

4. განათლების სამინისტროს ეს დირექტივა ა/წ 1 დეკემბრამდე დაწვრილებით გააცანით უფროსი კლასების მოსწავლეებსა და შათ მშობლებს.

თქვენს მიერ ჩატარებული მუშაობის შესახებ აცნობეთ განათლების სამინისტროს არაუგვიანეს ა/წ 15 დეკემბრისა.

საქართველოს სსრ განათლების
მინისტრი ვ. კუპრაძე

1946 წ. 27 ნოემბერი

საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს კოლეგიისა და საქართველოს ალკვ ცენტრალური კომიტეტის ბიუროს დადგენილება

გოსწავლეთა მე-3 რესპუბლიკური სამეცნიერო დაუსწრებელი კონფერენციის ჩატარების ღონისძიებათა შესახებ.

ვაძლევთ რა დიდ მნიშვნელობას მოსწავლეთა სამეცნიერო დაუსწრებელი კონფერენციის ჩატარებას, რომელიც ხელს უწყობს მოსწავლეთა შორის დამოუკიდებელი მუშაობის ჩვევების დანერგვას, ბუნების მოვლენებზე დაკვირვებას, საკვლეო ხასიათის ექსპერიმენტების მოწყობაში მოსწავლეთა მასობრივად ჩაბმას და ნიჭიერი ბავშვების გამოვლინებას, საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს კოლეგია და საქართველოს ალკვ ცენტრალური კომიტეტის ბიურო ადგენენ:

1. ნება დაერთოს ქ. თბილისის ამხ. ლ. პ. ბერიას სახელობის პიონერთა და ოქტომბრელთა სასახლეს 1946 წლის 20 დეკემბრიდან 1947 წლის ოქტომბრამდე ჩატაროს რვაწლიან და საშუალო სკოლებისა და სკოლისგარეშე საბავშვო დაწესებულებების მონაწილეობით მოსწავლეთა მე-3 რესპუბლიკური სამეცნიერო კონფერენცია.

2. პიონერთა სასახლის მიერ წარმოდგენილი დებულება მოსწავლეთა მე-3 რესპუბლიკური დაუსწრებელი სამეცნიერო კონფერენციის ჩატარების შესახებ დამტკიცდეს.

3. კონფერენციაში მოსწავლეთა მონაწილეობის შესახებ განცხადების მიღების უკანასკნელ ვადად დაწესდეს 1947 წლის 1-ლი მარტი, ხოლო მოსწავლეთა ნაშრომების წარმოდგენისაკი—15 მაისი, ბუნებისმეტყველებაში უკანასკნელ ვადად დაწესდეს 1-ლი სექტემბერი.

4. დაევალოს აქარის და აფხაზეთის ავტონომიური სს რესპუბლიკების განათლების სამინისტროებს, სამხრეთ-ოსეთის საოლქო განათლების განყოფილებას, საქალაქო და სარაიონო განათლების განყოფილებათა გამგეებს და საქართველოს ალკვ საოლქო, საქალაქო და სარაიონო კომიტეტებს:

ა) ფართოდ გააცნონ მოსწავლეთა მე-3 რესპუბლიკური სამეცნიერო კონფერენციის ჩატარების პირობები, კონფერენციის დებუ-

ლება და ეს დადგენილება საშუალო სკოლების ენისა და ლიტერატურის, ისტორიის, მათემატიკის, გეოგრაფიის, ფიზიკის, ქიმიის და ბუნებისმეტყველების მასწავლებლებს, სასკოლო კომპლექსურ და პიონერულ ორგანიზაციებს და უზრუნველყოს მოსწავლეთა ფართოდ ჩაბმა სამეცნიერო კონფერენციაში;

ბ) მიიღონ საჭირო ზომები, რათა ყოელა საშუალო სკოლასთან, სადაც დღემდე არ არის ჩამოყალიბებული აკადემიური წრეები, უზრუნველყოფილი იქნეს ასეთი წრეების ჩამოყალიბება და მათში მოსწავლეთა ფართოდ ჩაბმა;

გ) დებულების მიხედვით გამოჰყონ განათლების განყოფილება-სთან კონფერენციის ჩამტარებელი რაიონული კომისია;

დ) მასწავლებელთა თათბირებზე განიხილონ საკითხი კონფერენციის ჩატარების შესახებ და დასახონ პრაქტიკული ღონისძიებანი.

5. დაევალოს ნორჩტექნიკოსთა ცენტრალური სადგურისა, პიონერთა და მოსწავლეთა სახლებისა და ნორჩ-ტექნიკოსთა სარაიონო სადგურის დირექტორებს, მათემატიკის, ფიზიკის, ქიმიის, გეოგრაფიის, ისტორიის, ბუნებისმეტყველების წრეების მუშაობა დაუკავშირონ კონფერენციის ამოცანებს.

6. დაევალოს ლ. ჰ. ბერიას სახელობის ოქტომბრელთა და პიონერთა სასახლეს ა. წ. 20 დეკემბრამდე დაიყვანოს ადგილებამდე მოსწავლეთა დაუსწრებელი სამეცნიერო კონფერენციის ჩატარების დებულება, მიაღწიოს სპეციალისტები რესპუბლიკის ქალაქებსა და რაიონებში ამ დარგში სკოლებისათვის დახმარების აღმოსაჩენად.

7. დაევალოს განათლების სამინისტროს საფინანსო—სავაგეშო სამმართველოს 1947 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტში მოსწავლეთა დაუსწრებელი კონფერენციის ხარჯებისათვის გაითვალისწინოს საჭირო თანხა, 100.000 მანეთის რაოდენობით.

8. დაევალოს განათლების სამინისტროს მომარაგების სამმართველოს მოსწავლეთა დაუსწრებელ სამეცნიერო კონფერენციის საჭიროებისათვის გამოიყოს პიონერთა სასახლეს 100 კილოგრამი ქალაღი.

9. დაევალოს „სახალხო განათლების“ და „ახალგაზრდა კომუნისტის“ რედაქციებს სისტემატურად გააშუქონ დაუსწრებელი კონფერენციის შიშდინარეობა.

10. დაევალოს განათლების სამინისტროს დაწყებითი და საშუალო სკოლის სამმართველოს სისტემატურად უხელმძღვანელოს დაუსწრებელი კონფერენციისათვის მზადებისა და ჩატარების საქმეს.

საქართველოს სსრ განათლების მინისტრის
მოადგილე მ. ბურჯულაძე.

საქართველოს ალკა ცენტრალური კომიტეტის
მდივანი ზოდუშვილი.

1946 წ. 10 დეკემბერი № 1653

ბრძანება № 2610

საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროსადმი

1946 წლის „10“ დეკემბერი

საქართველოს სსრ რვაწლიან და საშუალო სკოლებსა და სკოლისბარათში საბავშვო დაწესებულებებში ნორჩი-ჭიკოსთა და ნორჩქიმიკოსთა მეორე რესპუბლიკური ოლიმპიადის ჩატარების შედეგებისა და 1946—47 სასწავლო წელში ნორჩქიმიკოსთა და ნორჩიჭიკოსთა მესამე რესპუბლიკური ოლიმპიადის ჩატარების შესახებ.

აღნიშნავ, რომ 1945—46 სასწავლო წელს ნორჩტექნიკოსთა ცენტრალური სადგურის მიერ ჩატარებული ნორჩფიზიკოსთა და ნორჩქიმიკოსთა მეორე რესპუბლიკური ოლიმპიადის მნიშვნელოვანი მასობრივი ღონისძიება იყო, რომელმაც ხელი შეუწყო მოსწავლე-ბში ქიმიისა და ფიზიკის შესწავლისადმი ინტერესის გაძლიერებას და საუკეთესო ნორჩქიმიკოსთა და ნორჩფიზიკოსთა გამოვლინების საშუალებად გახდა.

ოლიმპიადის მონაწილეობა მიიღო რესპუბლიკის 293 საშუალო სკოლის 12.343 მოსწავლემ. პირველ ტურში, — ქიმიის მონაწილეობა მიიღო 5912 ნორჩმა ქიმიკოსმა და 6441 ნორჩმა ფიზიკოსმა. მეორე ტურში — 3899 ნორჩმა ქიმიკოსმა და 3951 ნორჩმა ფიზიკოსმა, მესამე დასწრებულ ტურში მონაწილეობდა 1672 ნორჩი ქიმიკოსი და 1311 ნორჩი ფიზიკოსი, ამათგან გამარჯვებული გამოვიდა 488 ნორჩი ქიმიკოსი და 292 ნორჩი ფიზიკოსი.

ოლიმპიადის ბავშვთა მნიშვნელოვანი რაოდენობის ჩაბმითა და მუშაობის წარმატებით ჩატარებით განსაკუთრებით აღინიშნებიან:

აფხაზეთის ასსრ განათლების სამინისტროს (ჩაბმული იყო ოლიმპიადის 392 მოსწავლე), ქალაქების: ქუთაისის (562 მოსწ.)

და ფოთის (165 მოსწ.), ქ. თბილისის 5322. ამათგან სტალინის რაიონის (657 მოსწ.), ორჯონიკიძის—(779), ბერიას სახელმწიფო რაიონის (711 მოსწ.), რაიონების: ხაშურის (769 მოსწ.), ჩხარის (482 მოსწ.), წულუკიძის (368 მოსწ.), ზესტაფონის (319 მოსწ.), ვანის (311 მოსწ.), ლავოდების (295 მოსწ.), მახარაძის (295 მოსწ.), სამტრედიის (252 მოსწ.) და სიღნაღის (120 მოსწ.) რაიონების განათლების განყოფილებები.

სუსტი იყო სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიური ოლქისა, აბაშისა და ზუგდიდის რაიონების განათლების განყოფილებებისა და აჭარის ასსრ განათლების სამინისტროს მონაწილეობა ოლიმპიადაში.

სრულებით არ მიუღიათ მონაწილეობა: ახალქალაქის, ახალციხის ბორჩალოს, ყვარელის, ჩოხატაურის, ხობის, კასპის, ზემოსვანეთის, ზოგდანოვკის, თბილისის და სხვა რაიონების საშუალო სკოლებს.

გ ბ რ ძ ა ნ ე ბ:

1. ნორჩქიმიკოსთა და ნორჩფიზიკოსთა მეორე რესპუბლიკურ ოლიმპიადაში გამარჯვებულ მოსწავლეთა სიგელებით დაჯილდოების შესახებ წარმოდგეხილი სია 780 მოსწავლის რაოდენობით, დამტკიცდეს.

2. ოლიმპიადაში მოსწავლეთა მასიურად ჩაბმისა და სამივე ტურის წარმატებით ჩატარებისათვის სიგელებით დაჯილდოვდნენ: ებიტაშვილი გიორგი (ნორჩტექნიკოსთა ცენტრალურ სადგურის დირექტორი), ჭიპაშვილი ქრისტინე (ქ. თბილისის ქალთა მე-12 საშუალო სკოლა), რატიანი დავითი (თბილისის პედკაბინეტი), კოსტავა იაკობი (ქ. თბილისის ვაჟთა მე-4 საშუალო სკოლა), თოთბაძე კონსტანტინე (ქ. თბილისის ქალთა მე-5 საშუალო სკოლა), ბურჯანაძე ვალია (ქ. თბილისის ქალთა მე-2 საშუალო სკოლა), კახარიანი გარეგინ (ქ. თბილისის ქალთა მე-3 საშუალო სკოლა), ტუსკია ქეთევანი (ქ. თბილისის ქალთა I საშუალო სკოლა), ჩიქოვანი დავითი (ხაშურის ნორჩ-ტექნიკოსთა სადგურის დირექტორი), კალანდარიშვილი გრიგოლი (ქ. მახარაძის ვაჟთა საშუალო სკოლა), შარაშენიძე ალექსანდრე (ქ. თბილისის I-ქალთა საშუალო სკოლის ფიზიკის მასწავლებელი) რომბიტაშვილი თამარი (ქ. თბილისის 12 ქალთა საშუალო სკოლის ქიმიის მასწავლებელი), ზუბიაშვილი ნინო (ქარელის საშუალო სკოლის ქიმიის მასწავლებელი).

3. დაევალოს აჭარისა და აფხაზეთის ასსრ განათლების მინისტრებს, სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიური ოლქისა და ყველა სარაიონო (საქალაქო) განათლების განყოფილებათა გამგეებს პედაგოგიურ კაბინეტებთან არსებული ფიზიკისა და ქიმიის მასწავლებელთა სექციებზე განიხილონ ნორჩფიზიკოსთა და ნორჩქიმიკოსთა მეორე რესპუბლიკური ოლიმპიადის შედეგები და დასახონ ღონისძიებანი

ფიზიკასა და ქიმიაში მოსწავლეთა თეორიული და პრაქტიკული ცოდნის გადაჭრით გასაუმჯობესებლად და ფართოდ მიაღწინონ მონაწილეობა მიმდინარე სასწავლო წელში ნორჩქიმიკოსთა ნორჩფიზიკოსთა მესამე რესპუბლიკურ ოლიმპიადაში.

4. დაევალოს ნორჩ-ტექნიკოსთა ცენტრალურ სადგურს ა/წ 15 ნოემბრიდან 1947 წლის 15 აპრილამდე ჩაატაროს ნორჩქიმიკოსთა და ნორჩფიზიკოსთა მესამე რესპუბლიკური ოლიმპიადა.

5. ოლიმპიადის ხელმძღვანელობისათვის დამტკიცდეს საორგანიზაციო რესპუბლიკური კომიტეტი შემდეგი შემადგენლობით:

1. ბურჟულაძე მარიამი (განათლების მინისტრის მოადგილე, კომიტეტის თავმჯდომარე),
2. ქვანია ნინო (საქ. ალკკ ცეკას მდივანი),
3. დიდებულიძე ნიკოლოზ (აკადემიკოსი),
4. ნიკოლაძე რუსუდანი (პედაგოგიკის მეცნიერებათა ინსტიტუტის პროფესორი),
5. დარსალია ქეთევან (განათლების სამინისტროს სკოლისგარეშე მუშაობის სექტორის უფროსი),
6. ეპიტაშვილი გიორგი (ნ/ტ ცენტრალური სადგურის დირექტორი—ორგკომიტეტის მდივანი),
7. რატიანი დავით (ქალ. თბილისის პედაგინეტი),
8. მამულაშვილი ოლია (მასწავლებელთა დახელოვნების ინსტიტუტი),
9. კოსტავა იაკობი (თბილისის ვაჟთა მე-4 საშუალო სკოლა),
10. აბზიანიძე ტარასი (მასწავლებელთა დახელოვნების ინსტიტუტი),
11. კობახიძე გრიგოლ (თბილისის ვაჟთა 24-ე საშუალო სკოლა),
12. კობახიძე ვალერიან (თბილისის პიონერთა სასახლე),
13. ქარუმიძე იოსები (ქ. თბილისის პედაგინეტი),
14. თოთიბაძე კონსტანტინე (ქალთა მე-5 საშუალო სკოლა),
15. ბურჯანაძე გალინა (ქალთა მე-2 საშუალო სკოლა),
16. ჯაფარიძე ნიკოლოზ (თბილისის პიონერთა სასახლე),
17. ჭიპაშვილი ქრისტიანე (ქალთა მე-12 საშუალო სკოლა),
18. კახარიანი ვარგინ (ქალთა მე-2 საშუალო სკოლა),
19. კონსტანტინოვა ნინო (ვაჟთა მე-13 საშუალო სკოლა).

6. დაევალოს ნორჩქიმიკოსთა და ნორჩფიზიკოსთა ოლიმპიადის ჩამტარებელ საორგანიზაციო კომიტეტს დაამტკიცოს სამუშაო გეგმა, უხელმძღვანელოს ოლიმპიადის ჩატარებას და პერიოდულად წარმოადგინოს მასალები ოლიმპიადის მიმდინარეობის შესახებ ცალკე ტურის მიხედვით.

7. დამტკიცდეს ნორჩქიმიკოსთა და ნორჩფიზიკოსთა ოლიმპიადის ჩატარების დებულება.

8. დაივალოს რვაწლიან და საშუალო სკოლის დირექტორებში გამოიყენონ საქართველოს ნორჩქიმიკოსთა და ნორჩფიზიკოსთა მეორე ოლიმპიადის გამოცდილება და მე 8,9,10 და 11 კლასებში ჩაატარონ ახსნა-განმარტებითი მუშაობა იმ მიმართულებით, რომ ოლიმპიადაში დიდი რაოდენობით ჩააბან ქიმიით და ფიზიკით დაინტერესებული ბავშვები, ჩამოაყალიბონ ნორჩქიმიკოსთა წრეები, სადაც ხელმძღვანელებად გამოიყენებული იქნან ამავე საგნის მასწავლებლები.

9. დაევალოს ნორჩტენიკოსთა ცენტრალურ სადგურს გაუწიოს სისტემატური კონსულტაცია სკოლისგარეშე საბავშვო დაწესებულებებსა და ფიზიკასა და ქიმიის მასწავლებლებს, ოლიმპიადაში მათი მონაწილეობის შესახებ, დროულად ჩაატაროს მოსამზადებელი მუშაობა და რაიონები უზრუნველჰყოს საჭირო ინსტრუქციებით.

10. დაევალოს საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს მომარაგების სამმართველოს უფროსს ა.ხ. დ. მელიქაძეს, ოლიმპიადის საჭიროებისათვის გამოუყოს ნორჩტექნიკოსთა ცენტრალურ სადგურს 150 კგ. საწერი ქაღალდი.

11. დაევალოს საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს საგეგმო-საფინანსო სამმართველოს 1947 წლისათვის გაითვალისწინოს ნორჩტექნიკოსთა ცენტრალურ სადგურის ბიუჯეტში ოლიმპიადის ხარჯებისათვის საჭირო თანხა 60.000 მანეთის რაოდენობით.

12. დაევალოს აფხაზეთისა და აჭარის ასრ განათლების სამინისტროებს, სამხრეთ ოსეთის ავტონომიური ოლქის განათლების განყოფილებას, სარაიონო და საქალაქო განათლების განყოფილებათა გამგეებს 15 დეკემბრამდე გააცნონ ფიზიკისა და ქიმიის მასწავლებლებს ნორჩქიმიკოსთა და ნორჩფიზიკოსთა საქართველოს მესამე ოლიმპიადის ჩატარების დებულება და დასახონ ღონისძიებანი საჭირო მუშაობის ჩასატარებლად.

13. დაევალოს გაზეთ „სახალხო განათლების“ რედაქციას სისტემატურად გააშუქოს ოლიმპიადის მიმდინარეობა.

14. დაევალოს ლ. პ. ბერიას სახელობის პიონერთა და ოქტომბრელთა სასახლის, ნორჩტექნიკოსთა სადგურებისა და პიონერთა სახლის დირექტორებს ჩაატარონ მოსამზადებელი მუშაობა, ჩამოაყალიბონ ნორჩქიმიკოსთა და ნორჩფიზიკოსთა წრეები და ჩააბან ოლიმპიადაში ამ საქმით დაინტერესებული ბავშვები.

15. დაწყებით და საშუალო სკოლის სამმართველომ პერიოდულად შეამოწმოს ადგილებზე ოლიმპიადის მიმდინარეობა და შედეგების შესახებ მოახსენოს კოლეგიას.

საქართველოს სსრ განათლების მინისტრი ვ. კუპრაძე.

გამტიკებ

საქ. სსრ განათლების მინისტრის მოად-
გილე მ. ბურჭულაძე. 29-V-46 წ.

დ ე ბ უ ლ ე ბ ა

სკოლაში მეთოდური მუშაობის შესახებ

1. სკოლაში მეთოდური მუშაობის ამოცანები

1. სკოლა წარმოადგენს ძირითად რგოლს მასწავლებელთან მეთოდური მუშაობის სისტემაში.

მეთოდური მუშაობა სკოლაში ხორციელდება სკოლის შესახებ საკავშირო კომუნისტური პარტიის (ბ) ცენტრალური კომიტეტისა და სსრ კავშირის სახკომსაბჭოს დადგენილებათა შესაბამისად და მიზნად ისახავს: სკოლის მთელი სასწავლო-სააღმზრდელო მუშაობის ხარისხის ამაღლებას, მასწავლებლის აქტიურობისა და შემოქმედებითი ინიციატივის განვითარებას, მისი პედაგოგიური ოსტატობის სრულყოფას.

2. მეთოდური მუშაობის ამოცანაა: უზრუნველყოს გაკვეთილის, როგორც სკოლაში სასწავლო მუშაობის ორგანიზაციის ძირითადი ფორმის, გაუმჯობესების ღონისძიებათა გატარება, საუკეთესო მასწავლებელთა და კლასის ხელმძღვანელთა გამოცდილების შესწავლა და მისი გავრცელება მასწავლებლობაში, აკრეფე მეთოდური და პედაგოგიური ლიტერატურის შესწავლა.

II. სკოლაში მეთოდური მუშაობის ორგანიზაციის

ფორმები და შინაარსი

3. სკოლაში წესდება მეთოდური მუშაობის შემდეგი ორგანიზაციული ფორმები:

ა) მკირ კომპლექტიანი დაწყებითი სკოლის ყველა კლასისა და რვაწლიანი და საშუალო სკოლების I, II და III კლასების მასწავლებელთათვის-თუ ცალკე კლასების მასწავლებელთა რიცხვი სამზე ნაკლებია — მეთოდური თათბირი.

ბ) დაწყებითი სკოლის ყველა კლასისა და რვაწლიანი და საშუალო სკოლების I—III კლასების მასწავლებელთათვის — თუ ცალკე კლასების მიხედვით სასწავლებელთა რიცხვი სამი ან სამზე მეტი საკლასო მეთოდური კომისიები.

ბ) რვაწლიან და საშუალო სკოლებში, თუ ცალკე საგნის სამი ან სამზე მეტი მასწავლებელია, მეოთხე კლასის მასწავლებლის ჩათვლით, — საგნობრივი მეთოდური კომისიები.

შენიშვნა: სკოლებში, სადაც მოცემული საგნის 1-2 მასწავლებელია, საგნობრივი კომისიები არ იქმნება. ასეთ სკოლებში სკოლის დირექტორი და მისი თანაშემწე სასწავლო ნაწილში პერიოდულად უყრიან თავს მასწავლებლებს (ინდივიდუალურად, ან საკითხების მიხედვით, რამდენიმე მასწავლებელს ერთად) სპეციალური მეთოდური საკითხის განსახილველად.

4. საგნობრივი და საკლასო მეთოდური კომისიების მუშაობის შინაარსში შედის:

- ა) პროგრამების შესწავლა;
- ბ) გაკვეთილის დაგეგმა-დამუშავება;
- გ) აღმზრდელობითი მუშაობის საკითხების განხილვა;
- დ) თვალსაჩინო ხელსაყრლობის შესწავლა და გაკვეთილზე მათი გამოყენების ორგანიზაცია;
- ე) გაძეგნების საკითხების განხილვა;
- ვ) საშინაო დავალებათა მეთოდური საკითხების განხილვა;
- ზ) მოსწავლეთა ცოდნის აღრიცხვა;
- თ) მოსწავლეთა შორის დამოუკიდებელი მუშაობის ჩვევათა გამო-მუშავების ღონისძიებათა დასახვა;
- ი) მოსწავლეთა შესწავლის საკითხები;
- კ) კლასგარეშე მუშაობის ჩატარების მეთოდოლოგია;
- ლ) განხილვა და დამუშავება ღონისძიებებისა, რომლებიც ხელს უწყობენ მოსწავლეთა წარმატების ზრდას;
- მ) მეთოდური პედაგოგიური და სპეციალური ლიტერატურის შესწავლა;
- ნ) გამოცდილების გაზიარება და საუკეთესო მასწავლებლების მუშაობის განხილვა.

5. საქართველოს სსრ განათლების მინისტრისა და ავტონომიური რესპუბლიკების განათლების მინისტრების ნებართვით შეიძლება დიდ სკოლებში შეიქმნას პედაგოგიური კაბინეტები. სკოლის პედაგოგიური კაბინეტის მუშაობის ძირითადი ამოცანებია:

ა) სკოლის მუშაობის საუკეთესო გამოცდილების შეკრება-დამუშავება და მისი დაყვანა მასწავლებლებამდე;

ბ) მასწავლებელთათვის დახმარების გაწევა სასწავლო მოწყობილობისა და ლიტერატურის შერჩევაში;

გ) სკოლის სასწავლო-მეთოდური მუშაობის გამოფენის ორგანიზაცია;

დ) მეთოდური მუშაობის შედეგების გაფორმება (ოქმები, მონი-
სენებები, რეფერატები და სხვ.) და მათი დაყვანა მასწავლებლებ-
ბამდე.

პედაგოგიურ კაბინეტს ხელმძღვანელობს დირექტორის მოად-
გილე სასწავლო ნაწილში.

III. სკოლაში მეთოდური მუშაობის ხელმძღვანელობა

6. მეთოდური მუშაობის ხელმძღვანელობას ახორციელებს სკო-
ლის დირექტორი (გამგე) და დირექტორის მოადგილე სასწავლო
ნაწილში.

7. სკოლის დირექტორი (გამგე) და დირექტორის მოადგილე
სასწავლო ნაწილში მეთოდურ ხელმძღვანელობის განხორციელები-
სათვის აწარმოებენ გაკვეთილებზე დასწრებას, თითოეული მასწავ-
ლებლის გაკვეთილის გეგმის ანალიზს, ატარებენ საუბრებს მასწავ-
ლებლებთან გაკვეთილის ორგანიზაციის შესახებ და იხილავენ ცალ-
კეული გაკვეთილების ნოსმენის შედეგს პედსაბჭოზე, საგნობრივ
და საკლასო მეთოდურ კომისიების სხდომებზე.

8. ზემოთჩამოთვლილ მუშაობასთან ერთად, სკოლის დირექ-
ტორი (გამგე) და მისი მოადგილე სასწავლო ნაწილში:

ა) აწყობენ გამოცდილების გაზიარებასა და სკოლის საუკეთესო
მასწავლებელთა მუშაობის განზოგადებას;

ბ) ინდივიდუალურ დახმარებას უწევენ დამწყებ მასწავლებ-
ლებს;

გ) ხელს უწყობენ მასწავლებელთა შემოქმედებითი მეთოდურ
მუშაობას;

დ) თავისი სკოლის მასწავლებლებს ამზადებენ საუბნო-ჯგუფურ
მეთოდურ თათბირებზე გამოსასვლელად მოხსენებითა და ცნობებით
მათი გამოცდილების შესახებ;

ე) ხელს უწყობენ თავისი სკოლის მასწავლებლების მუშაობის
გამოცდილების გაშუქებას პრესაში;

ვ) განაზოგადებენ თავისი სკოლის მასწავლებელთა სასწავლო
სააღმზრდელო მუშაობის საუკეთესო გამოცდილებას და აწყობენ
მის ჩვენებას გამოფენების, სარაიონო პედაგოგიური კაბინეტისა
და მასწავლებელთა დახელოვნების ინსტიტუტის საშუალებით;

ზ) ფართოდ აშუქებენ თავისი სკოლის იმ საუკეთესო მასწავ-
ლებელთა მუშაობას, რომლებმაც მაღალ მაჩვენებლებს მიაღწიეს
სასწავლო-სააღმზრდელო მუშაობაში.

9. სკოლებში, სადაც ყალიბდება საგნობრივი და საკლასო მეთოდური კომისიები, სკოლის დირექტორი (გამგე) კომისიების ხელმძღვანელებად სათანადო ბრძანებით ნიშნავს გამოცდილ მასწავლებლებს.

10. საგნობრივი და საკლასო მეთოდური კომისიების ხელმძღვანელები სკოლის დირექტორის (გამგის) და სასწავლო ნაწილის გამგის წინაშე პასუხისმგებელი არიან მეთოდური მუშაობის შინაარსისა და ორგანიზაციისათვის და ასრულებენ შემდეგ სამუშაოს;

ა) აღკენენ წლიური მუშაობის გეგმას მეოთხედების მიხედვით, რომელსაც უდგენენ დირექტორს (გამგეს) დასამტკიცებლად;

ბ) ხელმძღვანელობენ საკითხების განხილვას;

გ) აღრიცხავენ საგნობრივი და საკლასო მეთოდური კომისიების მუშაობას და სკოლის დირექტორს (გამგეს) უდგენენ თავისი მუშაობის ანგარიშს ყოველი მეოთხედისა და წლის ბოლოს;

დ) აწყობენ მასწავლებელთა გამოსვლებს მუშაობის გამოცდილების გაზიარების მიზნით;

ე) აშუქებენ პრესაში საგნობრივი და საკლასო მეთოდური კომისიების მუშაობის გამოცდილებას.

11. მეთოდური მუშაობის დაგეგმვა სკოლაში ხდება საგნობრივი და საკლასო მეთოდური კომისიების მიერ თვით მასწავლებელთა აქტიური მონაწილეობითა და სკოლის დირექტორის (გამგის) და სასწავლო ნაწილის გამგის საერთო ხელმძღვანელობით.

პ რ ო ბ რ ა მ ე ბ ი

ი ს ტ ო რ ი ა

IV კ ლ ა ს ი

ბანჰარტიტი ბარატი

1946—47 სასწავლო წელი

სსრ კავშირის ისტორიის დაწყებითი კურსის შესწავლამ მოსწავლეებს უნდა მისცეს პირველი წარმოდგენა მშობლიურ წარსულზე, გაუღვიძოს მისი ისტორიისადმი ინტერესი, აღზარდოს მათში სამშობლოსადმი სიყვარულის გრძნობა და მისწრაფება, იყოს მისთვის სასარგებლო.

II და III კლასის მოსწავლეები ისტორიულ მოვლენებზე პირველ წარმოდგენას მიიღებენ საკითხავ წიგნებში მოთავსებულ ეპიზოდური, მარტივი და მკაფიო მოთხრობების ახსნითი კითხვის გზით. ამ მოთხრობებიდან და მასწავლებლის თხრობიდან ბავშვებმა უნდა გაიგონ, თუ როგორ ცხოვრობდნენ ძველად ადამიანები, რომ შრომა ადამიანის ცხოვრების საფუძველია; გაიგონ აგრეთვე, თუ როგორ ცხოვრობდნენ დიდი რუსი ხალხის წინაპრები—სლავები, ჩვენი წინაპრები, თუ როგორ წარმოიშვა ჩვენი სახელმწიფო. იმავე მოთხრობებიდან ბავშვები ეცნობიან წარსულის სახელგანთქმულ მხედართმთავრებს, რომელთა ხელმძღვანელობით ჩვენი ხალხი იცავდა თავის ქვეყანას უცხოელ დამპყრობთაგან: ალექსანდრე ნეველს, დიმიტრი დონელს, მინინს და პოჟარსკის, სუვოროვს და კუტუზოვს, დავით აღმაშენებელსა, გიორგი სააკაძეს, ერეკლე II-ს.

ბავშვები ეცნობიან აგრეთვე მშრომელთა ბრძოლას უკეთესი ცხოვრებისათვის, ჩვენი ხალხების დიდ ბელადებსა და მასწავლებლებს ლენინსა და სტალინს, დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის, წითელი არმიის გამარჯვებას დიდ სამამულო ომში.

IV კლასის ისტორიის პროგრამაში ცოდნის სისტემას იძლევა უმნიშვნელოვანესი ისტორიული მოვლენები და ფაქტები, რომელიც გადმოცემულია ქრონოლოგიური თანამიმდევრობით, ამ მოვლენების და ფაქტების შესწავლის პროცესში მოსწავლეებს

ჩამოყალიბდებათ ცნებები: საზოგადოებრივი წყობილების განვითარებისა და კლასობრივ ურთიერთობათა (სმერდები და ბოიარინები, გლეხები და მემამულეები, მუშები და კაპიტალისტები). სახელმწიფოს განვითარების (კიევის სახელმწიფო, მოსკოვის სახელმწიფო, რუსეთის იმპერია, სსრ კავშირი), რევოლუციური მოძრაობის ისტორიის (გლეხთა აჯანყებები, მუშათა მოძრაობა, სამი რევოლუცია და სხვა), ჩვენი ქვეყნის გამოჩენილ პიროვნებათა და კულტურის ისტორიის შესახებ (განათლება პეტრე I-ის დროს, დავით აღმაშენებლისა და თამარის დროს, შ. რუსთაველი, მ. ვ. ლომონოსოვი, სსრ კავშირის ხალხთა კულტურა და სხვა).

კურსის გადმოცემა კონკრეტული და ხატოვანი, ცოცხალი და საინტერესო უნდა იყოს. უნდა ვეცადოთ, რომ მასალა მკაფიო და ტიპიური სურათების სახით მივაწოდოთ.

ისტორიული მასალა ისე უნდა იყოს შერჩეული და გადმოცემული, რომ მან მოსწავლეებზე ემოციონალურად იმოქმედოს.

კონკრეტულ ისტორიულ წარმოდგენათა შესაქმნელად მასწავლებელი ვალდებულია გამოიყენოს ცოცხალი სიტყვა, ლიტერატურულ-მხატვრული მასალა, სურათები, რუკები, სახელმძღვანელოს ილუსტრაციები, ექსკურსიები, კინო და სხვა,

საგებობით აუკლებელია ადგილობრივი ისტორიული მასალის შესწავლა, რომლის გაცნობა ისტორიის შესწავლას უფრო შინაარსიანს, საინტერესოს და გასაგებს გახდის. ამიტომ განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს საქართველოს ისტორიის მოვლენებს და ფაქტებს: ქართველი ხალხის ბრძოლას უცხოელი დამპყრობლების წინააღმდეგ (არაბებთან, მონღოლებთან, თურქებთან, სპარსელებთან), გამოჩენილ მხედართმთავრებს (ვახტანგ გორგასლანი, დავით აღმაშენებელი, გიორგი სააკაძე, ერეკლე II). განათლებას დავით აღმაშენებელისა და თამარის ხანაში და ა. შ.

უნდა ვეცადოთ, რომ მოსწავლეები არა მარტო იმახსოვრებდნენ ცალკეულ ისტორიულ ფაქტებს, არამედ უნდა სწავლობდნენ აგრეთვე მათი მნიშვნელობის გაგებასა და შეფასებას და ამ ფაქტებიდან შეძლებისდაგვარად დასკვნების გაკეთებას (გლეხთა მდგომარეობის გაუარესებამ გამოიწვია გლეხთა აჯანყებები. ბატონყმობის გაუქმებამ გამოიწვია ბრეწველობის ზრდა, ბალტიის ზღვის სანაპიროების დაპყრობამ უზრუნველყო რუსეთის კავშირი სახლვარგარეთთან და ა. შ.).

ასეთი მუშაობის პროცესში იწყება ისტორიული აზროვნების ჩამოყალიბება, ღრმავდება ინტერესი თავისი სამშობლოს ისტორი-

სადმი, ვითარდება და უფრო შეგნებული ხდება თავისი სიყვარული ქვეყნის მიმართ.

ეროვნული
ენოლოგიის
ინსტიტუტი

პ რ ო ზ რ ა მ ა

მეოთხე კლასი

შესავალი

სსრ კავშირი ჩვენი სამშობლო

1. ჩვენი სამშობლო შორეულ წარსულში

ჩვენი ქვეყნის ბუნება. უძველესი მონადირენი, ქვის იარაღიდან ლითონის იარაღამდე.

2. კიევის სახელმწიფო

სლავები დნებრის ნაპირებზე; მათი საქმიანობა, ყოფაცხოვრება და რწმენა. კიევის სახელმწიფოს წარმოშობა. მთავარი იგორი და სულადობა („პოლიუდიე“). მთავარი სვიატოსლავი და მისი რაზმი. სვიატოსლავის ლაშქრობანი. მთავარი ვლადიმერი და ქრისტიანობის შემოღება. მთავარი იაროსლავ ბრძენი. ბოიარინები და სმერდები. რუსეთის დაქუცმაცება. შინა ომი მთავრებს შორის. ბრძოლა სამხრეთის სტეპების მომთაბარეებთან.

საქართველო X—XII საუკუნეებში. დავით აღმაშენებელი, თამარ მეფე. საქართველოს კულტურული ვითარება X—XII ს. ს.

3. თათართა შემოსევა

თათრები. ბათო ყანი და რუსთა მიწა-წყლის დაპყრობა. თათართა უღელი. თათართა ბატონობა საქართველოში.

4. ბრძოლა შვედებთან და გერმანელ რაინდებთან

შვედებისა და გერმანელ რაინდების თავდასხმა რუსთა მიწა-წყალზე. ალექსანდრე ნეველი, ბრძოლა ნევის ნაპირას. ხოცვა-ჟლეტა ყინულზე.

5. მოსკოვის სახელმწიფო

მოსკოვის დასაწყისი. ივანე კალიტა და მოსკოვის სახელმწიფოს გაძლიერება. დიმიტრი დონელი. კულიკოვოს ბრძოლა.

რუსთა მინა-წყლის საბოლოო გაერთიანება. თათართა უღლი-საგან განთავისუფლება. ივანე III „სრულიად რუსეთის ხელმწიფე“.

ივანე IV—პირველი მეფე. ყაზანის დაპყრობა. ერმაკის ლაშქრობა და ციმბირის დაპყრობა. ივანე IV ბრძოლა ბოიარინებთან. ოპრიჩინა. მემამულეები და გლეხები. იურის დღე.

პირველმბეჭდავი ივანე ფედოროვი.

პოლონელი დამპყრობლები მოსკოვში. სახალხო ლაშქარი და მისი ბელადები მინინი და პოჟარსკი. სუსანინი. პოლონელ დამპყრობთა განდევნა:

მოგდან ხელნიცკი. უკრაინის შეერთება მოსკოვის სახელმწიფოსთან. გლეხთა საბოლოოდ მიმაგრება მიწაზე. რაზინის ბრძოლა ბოიარინებთან და მემამულეებთან. მეფე და ბოიარინთა სათათბირო. კულტურა.

6. რუსეთის იმპერია XVIII საუკუნეში

პეტრე I ბავშვობა. პეტრე I გამგზავრება საზღვარგარეთ. ბრძოლა ტარკასთან. არმიის გარდაქმნა. პეტერბურგის დაარსება. ბრძოლა პოლტავასთან. ზავი შვედეთთან.

ვაქრობა და მრეწველობა. განათლება პეტრე I დროს. ახალი ხენჩევულებანი. პირველი რუსი მეცნიერი მ. ვ. ლომონოსოვი.

ეკატერინე II. ბატონყობა.

გლეხთა და ჩაგრულ ხალხთა აჯანყება პუგაჩოვის ხელმძღვანელობით. საღავათ იულაევი.

სახელმწიფოს გაფართოება ეკატერინე II დროს. სუვოროვი. იზმაილის იერიში. სუვოროვის ლაშქრობა ალპებზე.

საქართველოს ბრძოლა დამოუკიდებლობისათვის XVII—XVIII ს. გიორგი სააკაძე; ერეკლე II.

7. მეფის რუსეთი XIX საუკუნის პირველ ნახევარში

ნაპოლეონის შემოსევა რუსეთში. კუტუზოვი. ბოროდინოს ბრძოლა. ფრანგები მოსკოვში. სახალხო ომი ფრანგების წინააღმდეგ. ფრანგების განდევნა რუსეთიდან. დეკაბრისტები. რუსეთი ნიკოლოზ I დროს. კავკასიის დაპყრობა.

ყირიპის ომი, სევასტოპოლის დაცვა და მისი გმირები—ნახიმოვი, კორნილოვი.

8. მეფის რუსეთი XIX საუკუნის მეორე ნახევარში

ბატონყობის გაუქმება.

მრეწველობის ზრდა. კაპიტალისტები და მუშები.

ხალხოსნები. გაფიცვა მოროზოვის ფაბრიკაში.

შუა აზიის დაპყრობა.

ვ. ი. ლენინის ბავშვობის და ყრმობის წლები. ლენინი მუშათა
წრეში. ლენინის გადასახლება.

ი. ბ. სტალინის ბავშვობისა და ყრმობის წლები. სტალინი ამიერ-
კავკასიის მუშათა წრეებში.

9. პირველი რევოლუცია რუსეთში

მუშათა პარტიის ჩამოყალიბება. ვ. ი. ლენინი. ბოლშევიკები.
რუსეთის ომი იაპონიასთან. „სისხლ ანი კვირა“—1905 წლის
9 იანვარი. დეკემბრის შეიარაღებული აჯანყება მოსკოვში და მისი
დამარცხება. ბოლშევიკების დევნა მეფის მთავრობის მიერ.

10. დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუცია

რუსეთის მონაწილეობა პირველ მსოფლიო ომში. მეფის ხელი-
სუფლების დამახობა. ლენინის ჩამოსვლა რუსეთში. ლენინი სადგურ
რაზლივზე. შეიარაღებული აჯანყების მომზადება.

ლენინი და სტალინი აჯანყების დღეებში. ზამთრის სასახლის
იერიში, საბჭოთა სახელმწიფოს შექმნა. რევოლუციის გამარჯვება
შთელს რუსეთში.

წითელი არმიის ჩამოყალიბება და მისი პირველი წარმა-
ტებები.

11. სამოქალაქო ომი

უკრაინის მიტაცება გერმანელების მიერ. უკრაინელი ხალხის
ბრძოლა გერმანელი დამპყრობლების წინააღმდეგ. ვოროშილოვი.
შჩორსი.

ცარიცინის და ვა სტალინის ხელმძღვანელობით.

კოლჩაკის და დენიკინის განადგურება. ჩაპაევი. სტალინი სამხ-
რეთის ფრონტზე.

12. სსრ კავშირი—სოციალიზმის ქვეყანა

სახალხო მეურნეობის აღდგენა. სსრ კავშირის ჩამოყალიბება.

ლენინის გარდაცვალება. სტალინი—ლენინის საქმის გამგრძე-
ლებელი. მრეწველთა და სოფლის მეურნეობა სსრ კავშირში.

სსრ კავშირის ხალხთა კულტურა. ჩვენი ქვეყნის მეცნიერები,
მწერლები და მხატვრები. სტალინური კონსტიტუცია. ხალხთა მე-
გობრობა. სსრ კავშირის მოქალაქეთა უფლებანი და მოვალეობანი.

18. საბჭოთა ხალხის დიდი სამამულო ომი გერმანელი დამპყრობლების წინააღმდეგ

სსრ კავშირის ბრძოლა მშვიდობიანობისათვის. ახალი მოკავშირე რესპუბლიკები. ფაშისტური გერმანიის თავდასხმა სსრ კავშირზე. მტრის ბოროტმოქმედებანი. საბჭოთა ხალხის დიდი სამამულო ომი დამპყრობთა წინააღმდეგ: ჩვენი მოკავშირეები. ფაშისტების განადგურება.

ი. ბ. სტალინი — დიდი მხედართმთავარი და ხალხთა ბელადი.

საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს დაწყებითი და საშუალო სკოლების სამმართველოს უფროსი უშ. ობოლაძე.

ისტორიის მეთოდისტი მ. მამუკრია.

Зав. РОНО

При сем препровождается программа по географии для четырех классов русских школ Грузинской ССР.

В 1946-47 учебн. году в четвертых классах география должна преподаваться по приложенной программе.

Но ввиду того, что составленного по этой программе учебника на русском языке пока не имеется, в текущем учебном году при прохождении программного материала должен быть использован учебник Д. Дондуа, изданный на русском языке в 1942 г.

Предлагается об этом довести до сведения директоров (заведующих) начальных школ и преподавателей географии.

Начальник Управления начальной и средней школы Министерства Просвещения ССР т. Оболадзе.

ПРОГРАММА

Образец распределения программного материала по четвертям.

I ЧЕТВЕРТЬ.

Первоначальные знания по географии.

Основные формы земной поверхности	3 ч.
Вода на земле	4 ч.
Подземные воды	1 ч.
Море и его береговая линия	1 ч.
Погода и климат	4 ч.
Почвы, растения и животные	1 ч.
Население. Государственный строй	1 ч.

Первое знакомство с картой.

Ориентировка на местности 2 ч.

Указание направления на чертеже 4 ч.

II ЧЕТВЕРТЬ

Первое знакомство с картой (окончание):
Изображение расстояния на чертеже 3 ч.
План и его использование 3 ч.
Географическая карта 1 ч.

География Грузинской ССР:

Карта Восточной Грузии 3 ч.
Карта Западной Грузии 4 ч.

III ЧЕТВЕРТЬ

География Грузинской ССР (окончание):

1. Карта Южной и Северной Грузии 2 ч.
Территория Грузинской ССР 1 ч.
Общий физико-географический обзор Грузинской ССР,
. 4 ч.
Природа и жизнь в горных областях Грузинской ССР
. 6 ч.
Природа и жизнь на равнинах Грузинской ССР-5 ч.
Природа и жизнь в автономных частях Грузинской
ССР 2 ч.

IV ЧЕТВЕРТЬ

География СССР:

Территория и население СССР 4 ч.
Природа СССР 4 ч.
Хозяйство СССР 1 ч.

СССР и крупнейшие страны мира.

Обзор политической карты мира 1 ч.
Повторение (годовое) 4 ч.

Всего 66 часов.

1. Первоначальные сведения по географии.

Республика Беларусь
Национальная библиотека

1. Основные формы земной поверхности . . . (30 мин.)

Непосредственное ознакомление с формами поверхности своей местности

Основные формы земной поверхности.

Возвышенность и ее части: подошва, склоны и вершина.

Крутой и пологий склон. Виды возвышенности—гора и холм.

Хребет. Различные формы горных вершин. Перевалы. Высочайшая вершина. Изменение поверхности земли. Ископаемые богатства. Равнины-низменности и плоскогорье.

2. Вода на земле—(4 часа)

Непосредственное ознакомление с поверхностными водами-(реки, озера и болота). Текучие воды-ручей, река. Правый и левый берега, притоки реки-правые и левые. Части реки, исток и устье, среднее течение реки, русло реки. Горные и равнинные реки, характер их течения.

Водопады и пороги. Наводнения. Изменение поверхности суши в результате деятельности воды: размывание поверхности земли, отложение наносов, намывание. Острова в реке. Овраг, ущелье, речная долина, старица-их образование под действием воды. Борьба с оврагами. Использование рек для судоходства, для строительства электростанций и орошения.

Болота и их образование. Озера-сточные и бессточные, соленые и пресные. Использование озер. Пруд, его устройство и значение его для человека.

3. Подземные воды (1 час).

Водопроницаемые и водоупорные слои земли. Водоносный слой.

Условия образования подземных вод. Колодцы, родники, минеральные воды, горячие источники, условия их образования. Оползни и их образование.

4. Моря и их береговая линия (1 час).

Знакомство с морем на примере Черного моря. Главные формы морской береговой линии: острова, полуострова, перешеек, мыс, пролив. Значение морей для человека

5. Погода и климат (4 часа).

Нагревание воздуха. Давление воздуха и ветер. Господствующий ветер. Слабый и сильный ветер. Туман, роса, иней. Облака, дожди, град, снег. Погода и ее изменчивость. Климат. Нагревание воздуха и осадки в разное время года в данной местности. Морской климат. Континентальный климат. Влияние горы на климат. Вечные снега. Снеговая линия. Снежные обвалы. Ледники и их образование. Движение ледников. Работа ледников. Начало рек в ледниках.

6. Почвы, растения и животные (1 ч.)

Почва и ее виды: песчаная, глинистая и подзолистая. Черноземные почвы. Плодородные и тощие почвы. Растение и условия для его произрастания. Растения теплых и холодных стран. Благолюбивые и засухоустойчивые растения. Лиственные и хвойные деревья, смешанный лес, субтропики и травянистые луга.

Животные лесов, степей, болот, озер и высоких гор.

Почвы, растения и животные, характерные для окружающей местности.

7. Население и государственный строй (1 час).

Использование человеком природы. Борьба человека с неблагоприятными природными условиями и успехи человека в хозяйственной деятельности при социалистическом строе.

Население местного края: количество населения, занятия и уровень благосостояния.

Государственный строй—сольсовет, горсовет, райсовет, Союз Советских Социалистических Республик, автономная

II. План и карта.

1. Ориентировка на местности (2 ч.)

Элементарный способ ориентировки в окружающей среде.

Ориентировка по солнцу.

Главные и промежуточные стороны горизонта.

Ориентирование по полуденной тени.

Устройство компаса. Правила пользования компасом.

2. Образование направлений на чертеже (1 ч.).

Обозначение направлений на чертеже. Изображение местоположения предмета на чертеже. Определение сторон горизонта на чертеже, показывающем направление.

3. Изображение расстояний на чертеже (3 ч.).

Измерение расстояний на месте. Изображение расстояния на чертежах с помощью масштаба. Линейный масштаб. Определение расстояния на чертеже по приложенному масштабу.

4. План и его использование (3 часа).

Картина предмета и его план. Картина классной комнаты и ее план. Измерение линий на плане классной комнаты по масштабу. Использование измерительной линейки и циркуля. План местности. Условные знаки плана. Пользование планом.

5. Географическая карта (1 ч.)

Простейшее понятие о карте. Некоторые особенности карты в сравнении с планом. Главные условные знаки карты. Главные виды карт—физическая и политическая.

1. Карта Грузинской ССР (10 ч.)

Карты: Картли; Кахети, Восточной Грузии, Имеретии, Гурии, Сванетии, Рачи, Лечхуми, Абхазии, Мингрелии, Западной Грузии, Аджарии, Месхетии, Джавахетии, Квемо-Картли, Южной Грузии, Северной Грузии.

Схематическая карта Грузии и сравнение ее с учебной физической картой Грузинской ССР. Территория Грузии. Кавказ и его две главные части: Северный Кавказ и Закавказье. Положение Грузинской ССР в западной части Закавказья. Границы Грузинской ССР и пограничные государства. Площадь территории Грузинской ССР. Общее количество населения Грузинской ССР и его национальный состав.

2. Природа Грузии (4 часа).

Поверхность. Три основные части поверхности—Сакартвелос Кавказиони, Южное нагорье и равнина. Их краткое описание и характеристика.

Климат. Разнообразие климата в разных частях Грузии. Своеобразие лета и зимы Западной, Восточной, Южной и Северной Грузии.

Реки. Обилие рек в Грузии. Главные реки и их притоки в Восточной, Западной и Южной Грузии. Описание и характеристика главнейших рек.

Озера. Крупнейшие озера Грузии, их краткое описание и характеристика. Заболоченные местности в Грузии—Колхидская низменность и Алазанская долина. Борьба с болотами при Советской власти и достижения в этом деле.

3. Природа и жизнь в горных областях Грузии. (6 часов).

Поверхность горной области Грузии, реки, почвы, климат, растительность, ископаемые богатства.

Население. Грузины, горцы, абхазы, осетины и географическое размещение. Горные аулы, пути сообщения, картины жизни горцев. Перестройка жизни при Советской власти.

Хозяйство. Главные отрасли народного хозяйства: животноводство, охота, хлебопашество, промышленность, кустарная промышленность, электрификация. Дачные места, курорты.

Социально-культурное и хозяйственное строительство в горных областях Грузии, предусмотренные четвертым Сталинским пятилетним планом.

4. Природа и жизнь в низменностях Грузии (5 часов).

Поверхность низменности Грузии, реки, почвы, климат, растительность, животные. Население. Плотность населения и национальный состав.

Народное образование и охрана здоровья в Грузинской ССР.

Хозяйство. Главные виды сельского хозяйства: хлебопашество, садоводство, виноградарство, огородничество, бахчеводство, шелководство, пчеловодство, животноводство, птицеводство; специальные и технические культуры—чайный куст, сахарная свекла, табак, хлопок, рами, конопля, соя, эвкалипт; тунга, цитрусы: мандарины, лимоны, апельсины, лечебные растения, кормовые травы на пастбищах и на лугах; Благоприятные условия для их распространения в разных частях Грузии. Перестройка и улучшение народного хозяйства в разных частях Грузии при Советской власти. Промышленность и главные фабрики и заводы, промышленные центры. Развитие промышленности при советской власти.

Пути сообщения. Телеграфное и телефонное сообщение.

Успехи Советской Грузии в хозяйственно-культурном строительстве и перспективы дальнейшего развития по Сталинскому четвертому пятилетнему плану.

5. Природа и жизнь в Автономных республиках и в автономной области, входящих в ГССР (2 часа).

Показать на карте Абхазскую АССР, Аджарскую АССР и Южно-Осетинскую Автономную область.

Природа и хозяйство Абхазской АССР.

Успехи в хозяйственной и культурной жизни Абхазской АССР.

Природа и хозяйство Юго-Осетинской Автономной Области. Успехи в хозяйственной и культурной жизни Юго-Осетинской Автономной Области.

IV. ГЕОГРАФИЯ СССР.

1. Территория и население СССР (4 ч.)

СССР на карте. Предварительные сведения для ориентировки на карте мира: глобус и его назначение; земная ось, полюсы и экватор на глобусе; распределение воды и суши на земле. Океаны и континенты: части света; карта восточного и западного полушария.

Положение СССР. Европейская и Азиатская части СССР. Величина СССР.

Морские границы СССР. Океаны, омывающие берега СССР—Северный ледовитый и Великий океан.

Моря СССР—Балтийское, Черное, Азовское, Каспийское, Белое, Баренцево, Карское, Лаптевых, Восточно-Сибирское, Берингово, Охотское и Японское. Береговая линия морей СССР.

Берингов пролив, Рижский и Финский заливы. Острова. Новая Земля, Сахалин, Курильские.

Полуострова: Камчатка и Крымский полуостров.

Показать их на карте.

Пограничные государства СССР: Финляндия, Польша, Чехословакия, Венгрия, Турция, Иран, Китай. Показать их на карте.

Население СССР. Численность населения и национальный состав. Состав СССР. 16 союзных республик и их столицы. Показать их на политической карте СССР.

2. Природа СССР. (4 часа).

Поверхность СССР. Восточно- Европейская, Западно-Сибирская и Туранская низменности. Средне-Русская и приволжская возвышенности. Средне-Сибирское плоскогорье.

Карпатские горы, Крымские горы, Уральские горы, Кавказиони. Тянь-шанский хребет, Алтайский хребет. Показать мир с вершиной Пик Сталина и Пик Ленина. Показать их на карте.

Главные реки СССР: Северная Двина, Печора, Обь, Енисей, Лена, Амур, Днепр, Днестр, Дунай, Прут, Дон; Волга, Ока, Кама, Урал, Кура, Нева, Западная Двина. Их краткая характеристика.

Показать их на карте.

Главные озера СССР: Аральское озеро-море, Байкальское, Ладожское, Онежское, их краткая характеристика. Показать на карте. Климат СССР. Тепловые пояса на земле. Тропики и полярные круги. Положение СССР в умеренном и холодном поясе.

Близость южных частей СССР к жаркому поясу. Разнообразии климата СССР. Господствующие ветры и их влияние на климат СССР.

3. Природные зоны СССР.

Разнообразие почв, растительности и животного мира.

Тундра, тайга, степи, пустыни, характерные черты их природы и их зональное распространение.

4. Хозяйство СССР (1 час).

Природные богатства СССР. Их разнообразие, их в условиях социалистического хозяйства. Высокий уровень развития промышленности и сельского хозяйства.

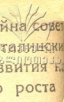
Успехи социалистического строительства в СССР и перспективы его дальнейшего развития в четвертой Сталинской пятилетке.

5. СССР. Крупнейшие страны мира.

Политическая карта мира. Показать на политической карте мира: Соединенные Штаты Америки, Англию, Францию, Германию, Италию, Китай, Японию, Турцию и Иран.

Отношение СССР с великими государствами мира.

27307 № 2761

Вторая мировая война. Великая Отечественная война советского народа и победы СССР в этой войне. Сталинский четвертый пятилетний план восстановления и развития народного хозяйства и перспективы дальнейшего роста под'ема СССР.

Повторение—4 часа.

